



## **Forum Ecclesiasticum**

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

**Leuren, Peter**

**Moguntiae, 1719**

Cap. III. De personis, quæ emere & vendere, & rebus quæ emi vendique possint.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

(intellige, dum aliunde non adfunt indicia, unde ad animum usurarium & simulatam emptionem & venditionem arguatur, qualia plura congerunt Menoch. l. 3. *presumpt.* 122. Berlich. &c. & aliqua refert Reiffenst. h. t. à n. 289. ex Abb. in c. 5. h. t. *Et c. illo vos. de pign.*) justificari posse ex eo, quòd augmentum pretii, quo res emitur, & minus pretium, quòd redimitur, vel etiam periculum rei apud emptorem peritura; spes, quòd plus valebit postea, quando minori pretio reddenda, vel lucrum emptoris cessans, damnum emergens, similesque circumstantiæ spei percipiendorum fructuum æquivalent.

3. Resp. tertio: Licitus est etiam contractus emptionis & venditionis, dum pactum revenditionis apponitur in gratiam utriusque, ita tamen, ut tunc pretium debeat esse majus, quàm si in folius venditoris gratiam apponeretur pactum; minus verò, quàm si fieret sine ullo pacto; cum pactum illud magis gravet emptorem quam venditorem. V. g. si res sine ullo pacto valeret 100. cum pacto in favorem folius venditoris valeat 80. cum pacto in favorem utriusque valeat forte 88. vel 90. ita citato Lessio ubi supra. n. 120. de Lugo loc. cit. num. 202. ubi etiam ait, cavendum à Molina, dum is, d. 377. in fine dicit, per pactum appositum in favorem emptoris plus gravari venditorem, quàm per pactum appositum in favorem venditoris gravetur emptor: quem ostendit fuisse errorem calami. Nihilominus Molinam in hoc secutus est Muller. ad Struv. tit. de leg. commissor. th. 46. lit. 6. in fine. Quin etiam advertendum, sententia Lu-

gonis, quâ dicit, magis gravari emptorem quàm venditorem, fundari in ea ratione, quam affert ex Jo. Medin. C. de usur. *quæst. ult.* quòd pactum in favorem venditoris facit rem minus valere, quàm pactum in favorem folius emptoris; quia parit venditori actionem realem contra rem ipsam, ideoque non transferat plenum venditoris dominium in emptorem, quòd supra negavimus, nisi forte contrahentes specialiter id expresse- rint; pactum verò in favorem emptoris non pariat actionem realem, sed solum personalem contra venditorem, quâ eum obligare potest emptor, ad rem redimendam. Quòd secundum si diceretur, uti diximus supra de pacto appposito in gratiam venditoris, quòd nimirum non pariat venditori nisi actionem personalem contra emptorem, quâ illum obligare potest ad rem sibi revendendam, tale pactum in gratiam utriusque adjectum non magis emptorem quàm venditorem gravat, sed utriusque par est ratio. Estque hoc ipsum (intellige, per se loquendo, ita ut si contrahentes aliud statuerint, id sit tali contractui cum pacto in gratiam utriusque appposito per accidens,) ut inquit Muller. ex natura correlativorum, ut quòd in uno statuitur, id quoque in altero statutum intelligatur juxta l. ult. C. de iudic. *viduit. toll.* neque, ut ait idem loc. cit. citato pro hoc Carpz. *resp.* 27. à num. 18. in hoc casu probabilis detur ratio differentiæ inter emptorem & venditorem, cur huic plus licitum sit quàm illi, nimirum cur potius vi talis pacti venditori concedatur actio realis & rei vindicatio quàm emptori.

## CAPUT TERTIUM.

De

### Personis quæ emere & vendere, & Rebus, quæ emi vendique possint.

*Quest. 260. Generalis quinam emere ac vendere possint?*

**R**esp. Omnes ii validè ac licitè emere & vendere possunt, qui, utpote mentis compotes, consentire, resque suas administrare & alienare possunt, nisi speciali jure prohibeantur celebrare hunc contractum, qui de cætero jure gentium inductus & permittus ob necessitates vitæ & commercii humani juxta l. 1. ff. de contrah. empr. & axioma Gl. in c. inter corporalia. de translat. Episc. v. non invenitur; concessum intelligitur, quòd expresse non prohibetur.

*Quest. 261. An & qualiter concessum Clericis aut prohibitum emere & vendere?*

1. **R**esp. primò: Indubitatum est primò, clericos non minùs ac alios emere & vendere posse ob sui suorumque necessitatem. Item in specie posse illos vendere vinum, triticum aliaque similia ex redditibus suorum beneficiorum; aut ex possessionibus suis patrimonialibus provenientia seu collecta; quia ea non sunt fructus emptionis, sed possessionum eorum. Quin etiam ea mittere vendenda aliò, quia ibi pluris valent; cum hoc adhuc censenda non sit negotiatio lucrativa de qua

mox. Ita Bonac. Tom. 3. in Bull. Can. d. 1. qu. 19. p. 3. §. 2. n. 9. Delben. de immunit. eccl. c. 5. du. 5. num. 3. &c. Alia quoque exempla, in quibus licitum illis emere & vendere, etiam cum lucro, quin & animo lucrandi vide adducta paulò post.

2. Resp. secundò: De cætero prohibitum clericis & personis ecclesiasticis emere, vel etiam alio contractu & titulo oneroso. V. g. per permutationem res acquirere ea principali intentione, ut eas immutatas carius seu cum lucro vendant; hæc enim est propriè & stricta negotiatio, quæ, et si aliàs per se intrinsecè mala non sit, sed indifferens, ut bene vel malè exerceatur, quin & utilis & necessaria Republicæ, ut ostendit de Lugo, loc. mox. citand. dictis tamen personis interdicta est. Molin. rr. 2. de just. d. 342. à n. 1. Less. l. 2. de just. c. 21. num. 4. de Lugo, de j. & j. d. 26. f. 3. num. 23. Pirh. ad tit. 50. l. 3. num. 2. alique tam Theologi quàm Canonista communiter; pro ut constat ex c. consequens est. dist. 88. c. fin. de vita & honest. cleric. c. secundum. ne clerici vel monachi. Quibus textibus sub interminatione anathematis Pontifex prohibet, ne monachi vel clerici causâ lucri negotientur. Idque non tam, quia negotiatio obnoxia est fraudibus, injustitiis, perjuriis, (militaret siquidem hæc ratio etiam contra seculares, sed quia inhiare terrenis lucris, & implicari istiusmodi curis

facu-

saecularibus, quæ à rebus spiritualibus & muniis clericalibus animam avocant, statui ecclesiastico & clericali maximè adversantur eumque dedecent. Unde etiam emere aliquid ea intentione, ut mutatum vel melius redditum vendatur dein cum lucro. V. g. emere lanam, ut exinde per operarios conductos ad hoc confectus pannus vendatur, etsi non sit strictè dicta negotiatio, adhuc tamen, tanquam ad eam proximè accedens, & minus decens hunc statum, censendum prohibitum clericis, cum Molin. *loc. cit. à num. 6.* asserit de Lugo, *loc. cit. num. 34.* item Pirh. *loc. cit. num. 4.* Quod idem etsi Molin. dicat, si ex lana propriorum gregum curent confici per operarios conductos pannum ad vendendum, de hoc tamen meritò dubitat de Lugo *loc. cit.* uti etiam magis dubitat de eo, quod asserit idem Molin. illicitum esse emere jumenta, ut ea postmodum elocet. Neque id magis illicitum esse, quam emere prædia ad elocandum ea colonis; quamvis fateatur, habere aliquam speciem negotiationis frequenter alia & alia jumenta emere ad talem usum. Porrò negotiationem, saltè strictè talem, clericis prohiberi sub peccato gravi, pro ut indicant pœnæ censurarum eidem irrogatæ, contra Cajetan. *in summ. v. clericis.* Patav. *de contr. abt. l. 2. c. 10.* sentientes contrarium secluso scandalo & ante monitionem, tenent Molin. *loc. cit.* Rebell. *p. 2. l. 9. quæst. ult.* de Lugo *loc. cit. n. 24.* & alii communius & melius, ut ait de Lugo. Limitant tamen hoc ipsum aliqui primò; nisi excuset necessitas, ut dum clerici alio modo nequeunt sustentare vitam; cum necessitas non habeat legem. Gl. *in c. negotiatorem. dist. 88.* Covar. *l. 3. conf. 3. n. 2. de vit. & honest. cler.* de Lugo, *loc. cit. num. 36.* citatis Mol. Salaf. Sa &c. cum communi. Secundò: nisi exercent negotiationem per alios, qui ineuntes cum iis societatem, totam industriam præstant; eò quòd tunc cessat ratio prohibitionis, nimirum avocatio & distractio animi ab officio clericali. Pro qua limitatione Pirh. *loc. cit. num. 3.* citat Molin. *cit. d. 342. num. 13.* Less. *loc. cit. num. 6.* Laym. *l. 3. tr. 4. c. 17. §. ult. n. 40.* de Lugo, *cit. n. 36.* qui etiam excusat à veniali, nisi fortè per accidens committeretur scandalum ob nimiam applicationem contra Genuens. Ricc. Ugol. &c. qui censent esse mortale. Ad evitatem etiam venialis censent, ut adsit justa aliqua causa. V. g. necessitas rei familiaris. Tertiò ita ut non sit peccatum grave exercere hanc negotiationem semel iterumque sine scandalo & extra summam maximam; cum *non dare operam & exercere*, quibus terminis utuntur jura, videantur importare frequentiam actuum; pro qua limitatione de Lugo citat. Less. *sum.* Cened. Salzed. item Pirh. *loc. cit. num. 3.* citatis pro hoc Barbof. *in c. 2. ne clerici. num. 9.* De cætero extendit se prohibitio gravis ad religiosos, sive ordinem clericalem habeant sive non; cum jura de clericis & religiosis disjunctim loquantur. De Lugo *loc. cit. num. 25.* dicens hoc ipsum à Turriano extendi ad novitios nullo ordine clericali insignitos. Quod tamen in dubium revocat de Lugo; eò quòd in odiosis clerici non soleant comprehendi nomine religiosorum. Non tamen extenditur ad clericos etiam sæculares carentes ordine sacro, asserit de Lugo, dicens communem; eò quòd cum hi ad nuptias & statum omnino sæcularem transire possint, eos non ita dedecet hæc negotiatio. Quod ipsum tamen sublimitat *num. 26.* nisi hi clerici carentes ordine sacro habeant beneficium sufficiens ad sustentatio-

nem; pro qua sublimitatione citat Vegam, Tabien. Salaf. Molfes. Bellet. aliosque, quos asserit Dian. *Tom. 1. de contract. resol. 73.* dicitque veram & juxta communem omnium praxin; eò quòd talis beneficiatus additus ministerio ecclesiæ & officio canere vel recitare horas teneatur. Et quidem magis indecens esse beneficiatum curatum ante susceptos sacros Ordines negotiari, quam subdiaconum nullum habentem beneficium ait idem de Lugo.

3. Sequitur autem ex dictis, non esse negotiationem prohibitam primò emere res viliori pretio, dum nimirum earum est abundantia, ut postmodum vendas eodem pretio amicis aliisque egenis; negotiatio siquidem ad lucrum ordinatur. Secundò, si clericus ea, quæ ex rebus ab eo prototo anno ad sui suorumque sustentationem coemerat, supersunt, vendat, etiam cum lucro, pretio tamen tunc corrente, Molin. *loc. cit. num. 14.* Ugol. *de off. Episc. c. 13. §. 16. num. 2. except. 2.* Pirh. *loc. cit. num. 7.* de Lugo *loc. cit. n. 31. & 32.* qui etiam addit idem esse, dum quod quis in proprios usus emerat, dein mutato consilio, occurrente occasione, ea vendit carius. Quin etiam, dum quis vendit ea illà intentione, ut postea viliori pretio emat alia; cum negotiari non sit emere, & carius vendere; uti etiam negotiari non est vendere, ut emas vilius; sed emere ea intentione, ut carius vendas. Tertiò emere materiam, ut exinde proprio labore confectum artefactum aliquid vendatur, etiam cum lucro ad se suosque alendos, exemplo Apostoli exercentis in hunc finem scenofactoriam, & antiquorum monachorum coementium vimina, fila, lina, indeque conficientium retia, corbes, fscellas, storeas & similia, ut ex eorum dein venditione collectà pecunià victitarent. Idque laudabiliter, ut videre est apud D. Hieronymum in *Epist. ad Rustic. Monach.* relatum in *c. nunquam de consecrat. dist. 5.* Quartò emere pecora, eaque in prædiis suis alere & saginare, ut meliorata vendantur. Idem est de integris gregibus, ut inde factus, lac, lanam collecta distrahant cum lucro. Item de cerevisia ex hordeo propriorum agrorum confecta; cum id non sit aliud, quam vendere fructus vel quasi fructus propriorum prædiorum & fundorum. Molin. Less. de Lugo. Laym. Pirh. *LL. cit.* Nequaquam tamen licitum est religiosis concedere prædia, agros alienos (idem est de conductione gregum, salinarum &c. ut de Lugo *loc. cit. num. 29.*) ut fructus eorum vendant. Etsi enim id propriè non sit negotiatio, specialiter tamen id iis prohibitum in Concilio Carthag. *1. & 4. relatis c. 1. & 2. caus. 21. qu. 3.* ne præbeant suspensionem cupiditatis & avaritiæ. Non tamen etiam vetatur Monasterium necessitatis causâ conducere in istum finem prædia aliena, dum propria non sufficiunt ad sustentationem. Gl. *in c. 2. ne clerici vel Monach. v. firmas.* Abb. *ibid. n. 2.* Sed neque clerici sæculares prædia aliena conducere possunt, ut inde fructus collectos vendant lucri & quæstus faciendi causâ. Pirh. *l. c. n. 4.* citatis Molin. *ubi supra. n. ult.* & Less. *c. 21. n. 6.* cum id expresse illis inhibuit in Concilio Carthag. *3. relato in cit. c. 1. & c. ult. dist. 86. & ibi Gl. v. conductiones.* Quintò non esse negotiationem prohibitam clericis vel Monasterio, dum ferum vel quid simile ex vena propria etiam per ministros laicos eruit, ut vendat; quin etiam, dum non quidem vena sola, sed prædium, cui ea annexa, ista intentione emitur. Lugo, *loc. cit. n. 30.*

cita-

citato Molin. Neque sextò secundum de Lugo, n. 33. est negotiatio prohibita, dum clericus pecunias suas, quas habet alibi. V. gr. in Hispania, non potest sine incommodo suo adducere. V. g. in Italiam, ubi eis eget, emit in Hispania merces, quas in Italia vendere potest pretio eodem vel etiam majore, modò tamen pecunia illa in Hispania in valore æquivalet Italica; quia non emit, ut carius vendat, dum pecunia illa, pro qua emit merces in Hispania. V. g. 100. aurei æquivalent 100. Ducatis Italicis. Imò credit de Lugo, non esse illicitum, et si talis sciret merces illas carius vendidas in Italia, dum non est intentio illius lucri, sed illud se habet per accidens. Secus tamen esse, seu esse negotiationem prohibitam censet, si pecunia illa Italica esset valoris majoris; eò quòd emat, ut carius vendat, dum, quod emit in Hispania pro centum aureis, vendat in Italia pro 100. aureis, qui in valore superant 100. aureos Hispanicos, v. gr. duobus aureis. Verùm non satis capio disparitatem in utroque hoc casu, si etiam in posteriore hoc casu ab sit ista intentio lucri. Uti id confirmari videtur ex eo ipso exemplo, quod adducit pro confirmatione prioris casus; nimirum, quòd si debitor, qui in Hispania debet tibi 100. aureos, solvat tibi in Italia 100. aureos, ubi illi pluris valent possit eos licite recipere.

*Quæst. 262. Quinam præterea specialiter prohibeantur emere aut vendere?*

1. **R**esp. primò in genere: Administratores rerum alienarum de jure nec per se, nec per alium res, quas ex officio administrant, seu quas ex officio vendunt, emere possunt, nisi id specialiter quibusdam concedatur. Idque ob metum & præsumptionem fraudulentæ administrationis, sive ne prætextu emptionis occasionem sumant decipiendi illos, quorum res administrant, pro ut expressè habetur l. 45. ff. de contrab. empt. ubi etiam transgressoribus hujus legis statuitur pœna solutionis in quadruplum. Unde

2. Resp. secundò in specie: Tutores & curatores res pupillorum & minorum, quas administrant, emere nequeunt, l. 34. §. fin. ff. de contrab. empt. Lauterb. cit. eod. §. 11. nisi id faciant bona fide, eontutoribus, si qui sunt vel propinquis aut Judice conficiis, & autoritatem accomodantibus, L. pupillus. §. 2. & seq. ff. de auct. tutor. ubi etiam §. fin. id extenditur ad filios tutoris aliasque personas juri illius subjectas, ut & ipsæ emere nequeant res pupillorum; uti & ipsum cit. l. 34. §. fin. extenditur ad procuratores, negotiorum gestores, & testamentorum executores. Carpz. l. 5. resp. 68. Montan. de jur. tutel. c. 30. à num. 60. Harprecht. &c. apud Lauterb. loc. cit. Dixi tamen: res pupillorum, quas administrant; dum enim hæc administratio bonorum pupilli illis commissa non est, cessat ratio prohibendi illis emptionem nimirum occasio illos decipiendi, L. tutores. ff. de auctor. tutor. Carpz. Montan. Lauterb. LL. cit.

3. Resp. tertio: Prohibitum quoque est Præsidibus provinciarum, locorum gubernatoribus ac Magistratibus emere eorum, qui illorum jurisdictioni subsunt, tam res corporeas quam incorporatas, ut sunt jura in re & ad rem, possessiones, nomina, actiones & similia: tam bona immobilia, puta, domus, fundos, hortos, (exceptis tamen iis prædiis, quæ aliquando erant paterna, l. 62. ff. de contrab. empt.) quam mobilia (exceptis rebus illis,

quibus vita humana carere non potest, ut sunt alimenta, vestes, utensilia, &c. cum necessitas non habeat legem, l. 6. §. fin. de off. procons. ) pro ut statuitur cit. l. 6. & 62. l. 46. §. 2. ff. de jur. fisci. L. univ. C. de contract. Judicium; plurimisque aliis legibus, quas ex Schragio dissert. de potentat Magistrat. & officior. th. 13. citat Muller. in Struv. ff. h. t. lit. v. adeò ut irrita sit talis emptio, nulla pacto, nulla ex inde obligatio, ac si nihil unquam gestum. Venditor etiam retento pretio rem recuperet, eamque vindicare possit per cit. l. 46. §. 2. Cujac. l. 16. observ. c. 13. Struv. loc. cit. & ibid. Mull. etiam si contractus juramento firmatus esset, ut Muller. citatis Alciat. ad l. 33. de reb. cred. n. 7. Peregrin. de jur. fisci. l. 4. tit. 7. n. 12. Causa sic statuendi fuit præsumpta vis & concussio, ut constat ex Novell. 84. dum istiusmodi Magistratus, maxime provinciales, in provincia omnia ferè poterant summa cum jurisdictione, adeoque & grassari in bona subditorum de quo vide Muller. loc. cit. citatumque ab eo elegantem textum Ciceronis in Verrem. l. 4. n. 10. Porro habet hæc prohibitio locum, sive res, quæ emitur, sit in eadem provincia, sive in alia, modò venditor sit constitutus sub jurisdictione emptoris. Perez in Cod. de contract. Judic. Pacius in analysi Cod. eod. Muller. loc. cit. Quodque hic dicitur de emptione esse prohibita, idem dicendum de venditione; cum nulla assignari possit ratio disparitatis, & leges restringi non debeant ad unum solummodo correlativorum, dum in utroque eadem ratio prohibitionis. Faber in rational. ad l. 34. §. 1. ff. de reb. cred. Extenditur quoque prohibitio ad Magistratus, sive sint perpetui, sive annales brevisque temporis; sive provinciales, sive urbani, sive pagani, sive militares. Item ad eos, qui circa tales Magistratus sunt, puta eorum consiliarios, domesticos, liberos, conjuges, amicos. Item locum habet respectu omnium, qui eorum jurisdictioni, officio legibus subduntur, sive sint verè subditi, sive sint quasi tales, puta, sub illis non habentes domicilium, sed advenæ & peregrini, qui quandiu in eorum territoriis eorum legibus & imperio subjacere creduntur. Uti hæc omnia & singula textibus Juris & Legistarum autoritate stabilit Muller. loc. cit. Verùm quidquid de his fuerit olim, hodiernum moribus Imperii non tantum Germanici, sed & totius Europæ hanc prohibitionem exolevisse, & quòd ad hoc Jus Justinianum in desuetudinem abiivisse tradunt passim AA. magno numero citati à Muller. tamen etiam idem testetur, esse loca aliqua in Imperio, ubi dictæ prohibitioni non derogatum. Uti etiam memorat Lauterb. l. c. §. 12. in Bavaria Præfectis & scribis provincialibus non licere in districtibus sibi commissis prædia acquirere.

4. Resp. quarto: Nobilibus natalibus conspicuis emere & vendere in ordine ad exercendam mercaturam prohibetur. Ziegler. de Jurib. Majest. l. 1. c. 41. th. 10. Carpz. p. 2. const. 6. defens. 4. & 7. Struv. h. t. th. 4. Muller. in eund. ibid. Lauterb. §. 13. juxta l. 3. C. de commerc. & mercat. Sic statuentibus Honorio & Theodosio Imperatoribus, ut inter plebejos negotiatores facilius sit emendi vendendique commercium; & ne nobiles potentia sua commerciorum utilitatem totam ad se trahant, inferioresque negotiatores opprimant. Quæ ratio urget quoque, dum vicaria suorum ministrorum opera utuntur. Muller. l. c. lit. e. cum Klock. de contribut. c. 12. n. 262. qualiter etiam mercatura statum eorum dedecet, vel è contra nobi-

nobilitati jacturam non inferat, præsertim apud universitates, quæ ferè ex solis commerciis beatitudinem suam metiuntur, ut sunt Veneti, Genuenses, Florentini, Hollandi, &c. vide apud Muller. *loc. cit. qui tamen lit. d.* rectè ait, hanc prohibitionem mercaturæ cum moderamine intelligendam, ita ut nullatenus venentur nobiles, aut etiam nullum nobilitati præjudicium inferat vendere fructus agrorum & fundorum propriorum, etiam reservando illos in tempus, dum pluris valent juxta limitationem paulò post subjungendam. Quamvis, ut idem, regulariter per *cit. l. 3. §. 1. 6. C. de dignit.* iis non liceat ex dictis fructibus conficere & vendere cerevisiam; cum civium hæc potissima sint commercia.

5. Resp. quintò: Emptionem & venditionem inter ægrotum & Medicum prohibitam, & factam rescindendam adductis variis textibus putant aliqui apud Struv. *in ff. h. r. thes. 3.* & Muller. *ibid.* Verùm, ut iidem, id ex illis textibus deduci nequit; uti etiam aliunde nil vetat, quò minus durantè adhuc morbo, Medicus justo pretio, palam & bona fide rem ab ægrotò, quam is venalem habeat, & venditurus erat, emere valeat sic, ut nulla extorsio (ob quam aliàs vetatur talis emptio) appareat, aut cur talis emptio sit rescindenda; cum planè iniquum esset, rem pro eodem pretio, quò cuius vendenda erat, Medico emendam denegare. Muller. *loc. cit. lit. n.* quamvis consultius esse dicat Strik. *de cautel. contract. sect. 2. c. 8.* expectare medicum usque dum ægrotus ad sanitatem reversus, vel adhibere testes, qui de libera voluntate ægri testentur.

6. Resp. sextò: Sic quoque prohibitam esse venditionem & emptionem similesque contractus onerosos inter Advocatum & clientem vulgo traditur per *l. 6. §. 2. C. de postulat.* Verùm rectius dicitur illo textu & aliis prohibitos solum esse contractus & pacta de quota litis & illicita mercede, uti colligitur ex *§. subseq. Struv. cit. ib. 3.* Muller. *ibid. lit. n.* Donell. &c.

**Quæst. 263. Generalis: quæ res emi vendique possint?**

**R**esp. Omnium rerum, quas quis habere, possidere, vel prosequi potest, venditio (& consequenter etiam emptio) rectè fit. Quas verò natura vel jus gentium, vel mores civitatis (adde, vel jus divinum, canonicum vel civile; aut statutum locale) commercio exemerunt, nulla venditio est, pro ut ait textus *L. si in emptione. §. 1. ff. de contrab. empt.*

**Quæst. 264. Res non existentes an & qualiter emi & vendi possint?**

1. **R**esp. primò: Res, quæ non existit, neque existitura, aut à me obtinenda speratur, etsi de cætero non repugnet eam esse in rerum natura, aut etiam aliquando existit, in emptionem deduci non potest, *l. 15. ff. h. r. l. 69. de V. O. §. 1. Instit. de inutil. stipulat.*

R. P. Leur, *Jur. Can. Lib. III.*

2. Resp. secundò: Res tamen actu quidem non existentes, sed solum in potentia, aut etiam in causa sua naturali, ut sunt fructus futuri & partus animalium, jactus aleæ vel retis, captura piscium vel avium, &c. emi possunt & vendi, ut constat ex *L. ne emptio. ff. de contrab. empt.* Et quidem duplici modo ita nimirum ut ematur vel ipsa res futura, vel nuda spes rei futuræ; etsi enim spes illa incerta sit ratione & respectu rei, quæ speratur, utpote absolute loquendo indifferentis ad futuritionem & non futuritionem, non tamen propterea contractus emptionis spei est nullus; non enim præcisè requiritur, ut res jam actu existat, aut certò existitura sit, sed sufficit, quòd verisimiliter sit existitura seu futura. Muller. *ad Struv. in ff. h. r. thes. 26. lit. v.* Neque etiam emptio jactus aleæ est emptio non entis; cum aleam vult vendere, saltem aleam habere debet, id est, jus v. g. piscandi aut feras capiendi, quod vel ipse suo periculo commodò exercere possit, vel alteri spem pretio ementi ipsius periculo commodò exercendum concedere potest; adeoque etiam in emptione aleæ emolumentum illud, quod emptor spe sibi destinat, incertum, ipsum tamen jus piscandi ei concessum certum est. Muller. *loc. cit. lit. v.* Porro non solum in rebus, quas ex causa & ordine naturali futuras seu nascituras expectamus, semper res ipsæ emi intelliguntur; ut nec in rebus, quas per accidens & fortunam potius quam per naturam cursum speramus, semper ipsa spes solum emi intelligitur, ut Franzk. & alii quidam volunt, quid enim obstat: quò minus spes fructuum æquè ac spes piscium capiendorum, & è contra tam fructus ipsi & pisces capiendi emi possint. Unde diligenter attendendum, quid in contractum emptionis deductum, an res ipsæ, an verò spes, fors & alea. Quod posterius factum censetur, si ipse actus perceptionis fructuum, captura piscium, seu jactus retis fuerit in emptionem deductus. Uti id ipsum etiam factum censetur in rebus illis à fortuna dependentibus in dubio, dum de intentione contrahentium aperte non constat, ut Molin. *loc. cit. d. 340. num. 14.* ita ferè Lauterb. *ad tit. de contrab. empt. §. 24. juncto §. 29.* citans pro hoc Fabr. *in C. tit. de locat. def. 26.* Tulden. *in Cod. tit. de contrab. empt. num. 4.* Zoëf. *in ff. tit. eod. num. 25.* de Lugo *de f. §. 7. d. 34. f. 2. num. 15.* ubi tamen is aliud nihil, quàm quòd res in spe vendi possit, & quòd, si partus pecorum vendantur sit venditio conditionalis, de quo mox. Et in priore quidem casu, dum ipsa res futura emitur, emptio & venditio est conditionalis, hanc tacitam continens conditionem: si aliquid natum vel captum fuerit. Unde hac conditione non impleta, sive si nihil natum aut captum fuerit, venditio & emptio evanescat seu reddatur nulla, nihilque, dum pretium necdum solutum, venditori debeatur, & pretium solutum, emptori restituendum. De Lugo *loc. cit.* Lauterb. Zoëf. Tulden. *LL. cit. Castrop. tr. 33. d. 5. p. 18. num. 10.* qui tamen licet id admittat de emptione fructuum & partu animalium, negat tamen cum Gomef. de emptione animalium piscatione aut venatione capiendorum, quòd ea sit conditionalis, hac assignata disparitate; quòd fructus ex agris & pecoribus colligendi verisimiliter ab emptore præsumantur, adeoque censentur sub conditione contractum; piscatio verò non trahat secum illam capiendorum piscium verisimili-

militudinem; cum æque frequenter contingat nullos capi. Verum supponit, ut expresse addit, ob hanc rationem solam spem capiendorum piscium vendi. Quæ tamen ipsa ratio; quod sæpe nulli pisces capiuntur, sufficere non videtur ad hoc, ut emi nequeant ipsi pisces sub hac conditione: si qui capiuntur. Quod si etiam ipse venditor hoc egerit, ut nulli fructus nascantur, nulli pisces capiuntur, tenebitur insuper ad omne interesse emptori ex emptione, l. 12. ff. de act. empti & vend. de Lugo loc. cit. Molin. de f. & f. tr. 2. d. 340. num. 14. Haunold. de f. & f. tr. 10. c. 14. controu. 14. §. 1. Reiffenst. h. t. num. 42. Lauterb. loc. cit. §. 25. citatis Bachov. ad Wesenbec. h. t. num. 7. & c. additque Lauterb. §. 27. citans pro hoc l. 12. §. 21. ff. de act. empti. Tulden. ubi supra. Franzk. h. t. num. 20. teneri venditorem, ubi is nihil nasciturum aut capiendum scivit, & id diffimulavit, ad æstimationem illius, quod verisimiliter nasci aut capi potuisset. Quod si tamen etiam in hoc casu aliquid natum aut captum fuerit, etsi parum, subsistere venditionem, & totum pretium deberi, astruit idem Lauterb. loc. cit. §. 26. citans Mudæ ad l. 8. ff. de contrah. empti. n. 4. & c. Dum verò certa quantitas empta vel pretium ad mensuram, numerum vel pondus constitutum v. g. pro 10. Malderis ex illo fundo nascituris 10. Ducati, pro 10. libris piscium capiendorum 4. floreni, si minus natum aut captum fuerit, subsistere quidem emptionem; eò quod conditio: si quid natum captum: non collectivè sed distributivè insit; pretium tamen tantum deberi pro quantitate ejus, quod natum captum juxta l. 39. §. 1. ff. de contrah. empti. asserit idem loc. cit. citans Salicer. in cit. l. 39. Mudæ, ubi ante. Mantie. & c. non tamen tunc subsisteret emptio, si nihil captum. In posteriore verò casu, dum spes empta, emptio est pura, seu non inest dicta tacita conditio. Ac propterea debetur pretium, sive multum, sive parum, sive nihil capiatur seu percipiatur, l. 8. §. 1. ff. de contrah. empti. l. 11. §. ult. ff. de act. empti. Faber. Tulden. Zoëf. de Lugo, LL. cit. Lauterb. §. 27. citans insuper Mantie. de tacit. & ambig. convent. l. 4. tit. 10. Unde etiam si ex eventu pateret læsio emptoris ultra dimidium, non est tamen locus l. 2. C. de rescind. vendit. sed neque, si id, quod captum, evinceretur postea, venditor tenebitur ad evictionem. Lauterb. §. 27. Muller. cit. thes. 26. lit. b. cum ad cognoscendum justum pretium non læsio, quæ ex post facto contingit, sed ipsum tempus contractus inspici debeat, l. 3. §. 5. C. de jure fisco, l. 8. C. de rescind. vend. sibi enim imputare debet, qui spem magni sed incerti commodi lucro seu pretio parvo sed certo anteposuit. Quod tamen etiam periculum amittendi totius pretii, dum nihil capiatur, per hoc compensari videtur, quod res capta, etsi duplo excedat pretium, sit emptoris. Nisi tamen contrahentes super ipsa spe emptionem aliter modificent, dicendo v. gr. pro singulis capiendorum piscium libris dabo 10. crucigeros; tunc enim emptionem fore conditionatam, & consequenter, si nihil capiatur, ad nihil solvendum teneri emptorem, asserit Reiffenst. h. t. num. 43. verum videtur in hoc casu emi non pura spes, sed res. Illud tamen circa hæc notandum, quod si in captura. V. gr. piscium aliud quid, quam de quo actum diversum à piscibus. V. g. pretiosum quid extractum fuerit, illud non cedere emptori, sed venditori secundum Zoëf. ad tit. de contrah. empti.

num. 26. & Franzk. ibid. num. 121. apud Lauterb. §. 18. Cujac. & alii apud Muller. loc. cit. lit. z. cujus tamen contrarium, nempe pertinere ad emptorem, apud eundem censent Tulden. loc. cit. n. 5. & alii, saltem si quis simpliciter & in genere jactum retis vendiderit. Brunnem. verò ad l. 8. ff. de contrah. empti. num. 10. censet pertinere ad eum, qui rete jecit & extraxit, sive sit ipse venditor, sive ipse emptor, sive alius, non ex contractu, sed quia nullius esse præsumitur.

3. Resp. tertio: Fructus pendentes, immaturos adhuc, seu frumenta in herbis vel aristis emi & vendi posse, saltem validè, supponit Lauterb. loc. cit. §. 26. dum ait, quod licet perierint omnes casu, & emptor nullos perceperit, valet emptio, & damnum illud pertinet ad emptorem. Arg. §. 3. Inst. h. t. §. l. 78. §. fin. de contrah. empti, id tamen prohibitum esse asserit Struv. in ff. tit. eod. thes. 27. lit. u. & ibid. Muller. citans seu potius remittens ad Fabr. in Cod. l. 4. tit. 17. def. 8. num. 3. Boër. decis. 269. num. 7. Sand. l. 3. tit. 4. def. 7. & plures alios. Ut specialiter id prohiberi in Frisia testantur idem Sand. & Wesenb. d. 34. thes. 9. & Molinæus de Gallia. Idque ob eam justam causam, tum ne incauti miserique agricolæ præsentis modicâ pecuniâ illecti ad vendendam messem futuram, aut etiam fructus immaturos, pro ut nunc sunt, dein defraudati copiosa messe, ad inopiam & egentiam redigantur: tum ut exiguo pretio amplissimam messem acquirentium calliditati obvietur, aut etiam vitium usuræ, quod plerumque tali venditione tegitur, vitetur.

#### Quest. 265. An homo liber vendi possit?

1. **R** Esp. primo: Homo liber, cum æstimationem & pretium (quibus essentialiter perficitur emptio & venditio) non recipiat, l. 3. ff. si quadrup. pauper. sec. extra commercium humanum est, & vendi nequit, L. si in emptio. ff. de contrah. empti. etiam sub hac conditione, vel in tempus, cum liber servus erit, non enim fas est istiusmodi casus expectare, l. 34. ff. eod. Lauterb. cit. eod. §. 18. Mull. tit. eod. ib. 27. lit. a. & quidem, si uterque contrahentium id scienter fecerit, plagium committitur, l. 1. §. penult. ff. de leg. Lauterb. loc. cit. His non obstante L. & liberi homines. ff. de contrah. empti. ubi dicitur validam esse talem venditionem. Nam ut de Lugo de f. & f. d. 26. f. 2. num. 17. id intelligendum ad effectum, ut venditor teneatur emptori de interesse, quando scienter vendidit, si verò ignoranter, ad reddendum pretium solum. Patitur tamen responsio hanc exceptionem: nisi major 20. annis petiatur se venditari, §. 4. Inst. de jur. personar. l. 5. §. 21. de statu homin. Lauterb. loc. cit. Reiffenst. h. t. num. 45.

2. Resp. secundo: Quod attinet venditionem propriorum liberorum, variè de hoc ab Imperatoribus statutum testantur historici & jura civilia. Primitus siquidem jure Attico nefas erat filium vendere. E contra jure Romano fas erat permittiturque, cogente necessitate, præcipuè egestate, parentibus vendere liberos certis conditionibus.

Vetu-

Vetuit postmodum idipsum omnesque alios modos alienandi proles Diocletianus, l. 1. C. de patrib. qui fil. suos distrax. hisce expressis: *Liberos à parentibus neque venditionis, neque donationis titulo, neque pignoris iure aut alio quolibet modo, nec sub prætextu ignorantie accipientis in alium transferrî posse, manifestissimi juris est, &c.* Dumque hac lege adhuc obtineri non posset à patribus inopiâ laborantibus, quin saltem oppignorarent eos, utrumque, tam venditionem quam oppignorationem severissimè interdixit Constantinus M. in iunxitque Magistratibus Provincialibus, ut ne parentes inopiâ adacti ad hoc triste remedium confugerent, præberi illis ex fisco & horreis publicis, unde se suosque alere possent. Ut hæc constant ex l. 2. Cod. Theodos. Verùm cum & hic pius Princeps spe sua & intentione sua frustraretur ob inolitos mores; victus tandem permittit liberos vendi, l. 2. C. de patrib. qui filios suos distrax. sed non nisi sanguinolentos, id est, recens natos, ut cum Gl. in cit. c. Covar. loc. mox citand. & non adultos, (cujus disparitatis causam vide apud Muller. cit. th. 27. lit. C. quamvis & hoc non nisi sub certis conditionibus, nimirum ut pater & filius & quisvis alius, pretio vel alio mancipio oblato venditos redimere possit. Quin & postea Theodosius & Arcadius Imperatores statuerunt, ut etiam non restituto emptori pretio, pristina ingenuitatu restituerentur, qui per venditionem à parentibus miserandâ fortunâ oppressis fuissent in servitutem traducti. Nihilominus his omnibus non obstantibus, tenent Grotius de jur. bell. & pac. l. 2. c. 5. §. 5. & plures alii apud Muller. loc. cit. posse patrem, ubi lex civilis non impedit, filium oppignorare, & si necesse sit, etiam vendere. Quibus addit Muller. licere illum vendere, non tantum summæ inedia, sed etiam victus (ad quem plura pertinent quam cibus) causâ. Idem etiam absolute tenent Covar. l. 3. var. resol. c. 14. n. 4. (ubi id non tantum de sanguinolentis seu recenter natis, sed & de adultis asserit, utpote in quibus eadem ratio urget, nimirum dira fames parentum. Negat autem de filiis constitutis in sacris.) Tiraquell. l. 1. de retract. §. 26. num. 17. Reiffenst. h. t. num. 46. ubi, quod idipsum licitum etiam de jure naturali videatur; eo quod proles post Deum maximè obligatæ sint parentibus; adeoque naturæ omnino conveniens reputetur, ut proles ad conservandam vitam patri se sinant libertate privari. De cætero quod in eo casu potest pater, potest & mater; cum jus vendendi prolem non fundetur in patria potestate, ob quam specialiter cives Romani olim eas vendere poterant, etiam tertio & extra necessitatem urgentis inopiæ, ut videre est apud Covar. loc. cit. sed in pietate, æquè debita matri ac patri. Muller. loc. cit. vide de his plura apud Azor. p. 3. l. 8. c. 6. per tot.

*Quæst. 266. Res spirituales & sacræ an & qualiter vendi possint?*

**R**espond. primò: Res in se merè spirituales, quales, V. gr. sunt Ordo sacer potestasque Ordinis, & actus ab hac potestate dependentes, puta, conferre Ordines consecrare ecclesias, sacrificare, absolvere à peccatis, solemniter benedicere baptizare, &c. sunt extra omne commercium humanum, cum pecuniâ aliove pretio æstimari nequeant, adeoque nulla ratione emi aut vendi possunt, continetque eorum venditio simo-

R. P. Lewr. Jur. Can. Lib. III.

niam juris divini & naturalis, c. ult. caus. 1. qu. 3. Suar. Tom. 2. de relig. l. 4. de Simon. c. 14. num. 2. Laym. diffut. can. de rebus eccles. alienandis. c. 5. §. 1. thes. 71. cum communi. Idem est de juribus in se spiritualibus, utpote immediatè respicientibus finem & objectum spirituale. V. g. jure conferendi beneficia ecclesiastica, jure patronatus seu præsentandi ad illa, jus ipsum officii & ministerii clericalis & canonicalis, jure jurisdictionis ecclesiasticæ, ita ut hæc secundum se nullatenus vendi possint.

2. Resp. secundò: Dum tamen jus aliquod secundum se, seu ut separatum à titulo & jure spirituali temporali annectitur rei in se spirituali consequenter tanquam causæ suæ, à qua oritur, seu in qua fundatur, uti contingit in beneficiis ecclesiasticis, seu jure percipiendi fructus vel decimas clericales propter officium & ministerium spirituale, utpote cui ex institutione sua annectitur, illudque ita consequitur jus illud percipiendi fructus temporales, ut hi à nullo percipi dein possint, quam qui titulum seu jus spiritualis illius officii & ministerii habet. Hoc inquam jus beneficiale percipiendi fructus, quamdiu subsistat dicto titulo spirituali, uti nec fructus ipsi percipiendi tali titulo beneficiali, vendi citra Simoniam nequeant, c. penult. & ult. caus. 1. quæst. 3. c. presbyter caus. ead. quæst. 1. Vendendo siquidem jus percipiendi redditus propter officium & ministerium spirituale seu totum, quod includit jus beneficiale, venderetur etiam ipsum spiritualis tituli, utpote sine quo vendi & transferri nequit jus proventuum clericalium. Et hæc præsertim, si dicatur, jus beneficiale non completi duo jura, quorum unum versetur circa officium spirituale, alterum circa fructus percipiendos; sed esse unum idemque, nempe percipiendi fructus, quod mediante alio seu ratione alterius, nempe officii spiritualis terminetur ad perceptionem fructuum; cum fundamentum proximum juris ad redditus temporales sit dictum ministerium spirituale. Ita ferè Pirh. h. t. num. 14. citatis Suar. ubi ante. c. 24. num. 8. & 10. & Laym. thes. 69. & 70. Dixi jus percipiendi redditus temporales titulo spiritualis ministerii: nam separatum ab illo titulo (quemadmodum illud ab eo separare, & hac ratione redditum merè temporale donare etiam laico potest Papa) vendi potest citra Simoniam, ut iidem.

3. Resp. tertio: Dum temporale quid annexum est spirituali antecedenter, velut subjectum præsuppositum spirituali, & quidem per se & inseparabiliter. V. g. ecclesia consecrationi, cæmeterium benedictioni, etsi ea absolute loquendo & ex natura rei, quatenus sunt temporalia, vendi possint citra Simoniam, modò non vendantur ratione consecrationis, sive ut consecrata, benedicta, utpote pretio æstimabilia; vendi tamen non possunt ob constitutionem & prohibitionem Ecclesiæ, b. quarelam. de Simon. cumque talis prohibitio facta sit ratione religionis, continet talis venditio Simoniam juris humani. Ita Suar. cit. c. 14. num. 18. & 19. Laym. thes. 71. Pirh. h. t. num. 15. De vasis & vestibis sacris dicitur paulò post specialiter. Dum verò temporale

U 2

an-

annexum est spirituali antecedenter quidem, utpote in quo quasi subiectatur illud spirituale, separabiliter tamen & quasi per accidens. V. gr. castrum, prædium, cui inhaeret jus patronatus, quod spirituale vel quasi tale est, illud quidem jus secundum se seu solitariè vendi non potest, *c. quia clerici. de jurepat.* vendito tamen castro cum omnibus pertinentiis, etiam jus patronatus illi accessorie inhaerens transfertur in emptorem. Sed de hoc vide dicta à me in foro benef. p. I. quaest. 67.

4. Resp. quartò: Res sacræ, id est, ad cultum divinum specialiter deputatæ & rite consecratæ vel benedictæ, quarum materia à consecratione ita separari nequit, ut inter res profanas habeantur, ut sunt Chrisma, oleum infirmorum, panis, aqua similesque res benedictæ, vendi amplius non possunt, etiam ratione materiæ, §. *sacræ. Inst. de rer. divis.* Pih. h. t. num. 4. juncto num. 11. qui etiam num. 5. addit, neque etiam ad usum sacrum vendi posse. Ang. *c. si quis objecerit. caus. 1. quaest. 3.* eò quòd, cum eorum materiæ inseparabiliter insit consecratio, ut deinceps ad usus profanos applicari nequeant, sint extra commercium hominum juxta §. *idem juris Inst. de inutil. stipulat. §. fin. Inst. de contrab. empr.* contineatque earum venditio Simoniam juxta *c. ea que. & c. in tantum de Simon.* ac ita tenere communiter Canonistas testatur Suar. *loc. cit. n. 14. num. 5.* quamvis ipse num. 7. & plures ab eo citati teneant, ea secundum se spectata vendi posse ob generalem regulam, quòd omnia, que antecedenter annexa sunt spiritualibus, hoc est, antecedunt spiritualitatem seu spiritualem consecrationem, hac ratione distrahi possunt; eò quòd ratione substantiæ suæ & conditionis naturalis sint pretio æstimabilia, valoremque suam ratione consecrationis suæ non amittant, quam sententiam ob autoritatem DD. Pih. dicit probabilem.

5. Resp. quintò: Nihilominus vasa sacra aurea & argentea sacrasque vestes vendi posse ob necessitatem redimendi captivos simileve opus pium, constat ex *c. sacrorum. c. aurum 10. quaest. 2. L. sancimus. C. de SS. Eccles.* & quidem contracta seu conflata vestesque dissutas, etiam laico & privatae personæ, non secus ac aliud metallum; cum in eo casu consecrationem amittant. Verùm in eo, num etiam integra, seu quamdiu consecrationem retinent, vendi possint, non conveniunt AA. negant cum D. Thom. 2. 2. quaest. 100. a. 4. ad 2. Canonistæ communiter apud Suar. *loc. cit. num. 5.* Integra vendi posse etiam ecclesiæ alterive loco pio, quamdiu consecrationem retinent. Affirmant è contra, ea faltem ecclesiæ vendi posse integra, Suar. *loc. cit. n. 15.* Laym. *loc. cit. thes. 65. & 71.* Pih. *loc. cit. Castrop. tr. 17. d. 3. p. 8. n. 3.* citans plures alios. Eò quòd non vendatur consecratio, cum ratione illius vas tale non vendatur cariùs; neque etiam usus sacer illius; cum emptor vi emptionis non obligetur ad usum illum; sed, quòd venditur, est materia illius pretio æstimabilis, non amittens valorem ratione consecrationis. Dixi: *saltem ecclesiæ.* Nam etiam calicem integrum vendi posse laico, ubi abest periculum abusus ad usus profanos, ut is eo utatur per sacerdotem in oratorio seu capella, asserit Suar. *cit. n. 15. in fine.* Quòd ipsum admittit Laym. dum capella est publica auctoritate Episcopi erecta; eò quòd tunc dominium calicis non acquiratur emptori seu personæ privatae, sed dictæ capellæ, ita ut, si dominus, qui capellam suis sumptibus juxta castrum suum ex-

struxit, hoc vendito, migraret alio, non posses calicem à se emptum secum auferre, sed cogatur illum relinquere dictæ capellæ. Negat verò, dum est oratorium privatum, in quo de licentia Ordinarii Missa celebrari potest, ita ut dominium illius in ipsum emptorem privatum transferatur. Arg. *c. ex multis. c. vendentes. c. res ecclesiæ 1. quaest. 3.* eò quòd laicus rem sacram, uti & locum sacrum possidere nequeat. Addit quoque Suar. *loc. cit. num. 16.* posse vendi calicem ita, ut non solum spectetur materia, sed & artificium; eò quòd hoc conferat ad valorem, & distinguatur non minùs à consecratione, & ad eam præsupponatur quam materia, cui elaboratæ ab artifice quò ad valorem accidentarium est, quòd quamdiu sacra manet, non possit ad usum profanum adhiberi. Quam sententiam ob autoritatem DD. probabilem dicit Pih. h. t. num. 8. qui tamen hoc ipsum negat cum Laym. *loc. cit. th. 69.* & aliis. Eò quòd, cum artificium materiale nunquam separari possit à consecratione, calix ratione artificii sui non possit habere usum profanum; adeoque nec inde consequi æstimationem seu pretium; cum tamen res istiusmodi materiales non æstimentur pretio temporali, nisi propter temporalem & communem usum.

6. Resp. sextò: Templum verò seu ecclesiæ materialis ad usum divinum deputata post consecrationem vendi non potest juxta dicta resp. 3. idque etiam ob necessitatem. Cum enim ejus venditio non excipiatur in jure, sicut excipitur venditio vasorum sacrorum ex necessitate facta, dum sumus in prohibitoriis, servanda est regula, quòd non reperitur concessum, censetur prohibitum, *c. 2. de translat. Episcop.* junctâ Gl. v. non invenitur. Quin & expresse hæc venditio utroque jure prohibita, §. *ult. Inst. de contrab. empr. L. ade sacra. ff. eod. c. si quis objecerit 1. quaest. 3.* Gl. in *c. ad quaestiones. de rer. permut. v. per se queat.* Pih. h. t. num. 9. qui etiam ex eo, quòd ecclesiæ dirutæ materia, nempe ligna & lapides ad usus profanos applicare non liceat juxta *c. ligna. dist. 1. de consecrat. & c. ad hac de religios. domib.* bene inferri ait, ecclesiæ etiam respectu materiæ non esse vendibilem; cum, quòd divino cultui semel dicatum est, ad usus profanos non sit transferendum. Quamvis oppositum hujus, nimirum quòd ligna & lapides ecclesiæ dirutæ ob justam causam cum consensu Episcopi ad usus profanos applicari, adeoque & vendi possint; cum talis materia definit esse sacra, probabile dicat cum Laym. *loc. cit. thes. 66. & theol. mor. tr. 9. c. 16. n. 6.* Contrarium nihilominus apud eundem Pih. tenet Suar. *loc. cit. num. 23.* Dum calices & ecclesiæ quò ad hoc æquiparat, & *cit. c. si quis objecerit.* intelligendum dicat de ecclesiæ quatenus consecrata, seu quatenus benedictionem includit. Idem sentit Castrop. *loc. cit. num. 4.* dum ait, posse religiosos seu clericos, qui fuerint domini alicujus ecclesiæ etiam consecratæ, vendere dominium & proprietatem illius, quantum valuerit fundus & expensæ, quæ factæ in ea edificanda; quia non venditur tunc benedictio. De cætero licet aream seu fundum ecclesiæ dirutæ, etiam dum hæc restauranda non est ordinariè non liceat applicare ad usus profanos; quia non definit esse sacer. *L. ade. ff. de contrab. empr.* posse tamen id fieri ex causa & cum legitima superioris ecclesiastici auctoritate admittit Pih. h. t. num. 10. cum D. Thom. 2. 2. qu. 100. a. 4. ad 3. & Laym. *loc. cit. thes.*



thes. 68. uti etiam, quod possint Religiosi aliique Clerici Ecclesiam suam deserere, eamque tradere aliis, accepta ab iis pecuniâ, non ut pretio, sed ut alibi Ecclesiam aedificare possint, non secus ac calicem consecratum minus sibi commodum tradere alteri Ecclesiae acceptâ pecuniâ, ut pro ea comparetur alius; cum talis contractus in effectu sit permutatio, quâ spirituale cum spirituali permutari potest. *cit. c. ad quaestiones. de rer. permut.*

7. Resp. septimò: De cœmeterio benedicto seu loco communi destinato sepulturis fidelium idem dicendum, quod de Ecclesia, idque ratione benedictionis. Vide *c. 13. de sepult. c. in Ecclesiasticis. 13. q. 2.* Sic pro tali loco pretium nullum exigi aut recipi posse, quia videtur exigi pro usu sepulturae, quod est quoddam officium Ecclesiasticum, ait Castrop. *loc. cit. num. 4.* citato Sylv. *v. sepultura. q. 2.* & communi DD. admittit tamen, non tantum recipi posse, quod gratis in hunc finem donatum, sed etiam quod consuetum est donari, exigi posse, eò quod non exigatur tanquam pretium; pro quo citat Sylv. Valent. Aragon. quin & addit ex Suar. *loc. cit. num. 22.* posse ab eo, qui vellet onerare Ecclesiam vel Capellam, ne alius præter ipsum ejusque descendentes in ea sepeliatur, exigi pro illa obligatione pretium; eò quod obligatio illa seu onus sit pretio aestimabile, & ex alia parte non sit spirituale aut spirituali annexum, sed omnino accidentarium; non tamen posse patronum seu fundatorem Capellæ exigere pretium, ut permittat sibi sepeliri extraneum; cum id esset vendere usum sepulturae. Vide Eundem *loc. cit.* Qualiter Religiosi alii Clerici exigentes majorem summam pro sepultura digniore loco. V. g. ante summam altare constituta excusari possint. Verùm de his & antecedentibus accuratius ad *tit. de Simon.*

8. Resp. octavò: Bona alia Ecclesiae immobilia vel etiam mobilia pretiosa, utpote propriè non consecrata, licet suo modo dicata Deo ad sustentationem ministrorum illius, absolute loquendo vendi possunt, modo adsit justa causa, & adhibeantur requisitæ juris solemnitates juxta dicta ad *tit. de reb. Eccl. non alien.*

*Quaest. 267. Res publicæ an & qualiter emi & vendi possint?*

Resp. Res publicæ seu universitatis simpliciter, ut sunt forum, theatra, curia, pascua communia & similia, emi & vendi non possunt. §. 6. *Instit. de rer. divis. l. ult. Instit. de contrah. empt. l. 72. ff. eod.* non enim permittit ratio, ut quod communi utilitati destinatum est, cum publici status læsione ad privatum commodum trahatur, & propriis cujuscumque usus applicetur. *c. Ratio. de dignitat. & prob.* Limitat tamen hoc ipsum Müller. *ad Seruu. ff. de contrah. empt. thes. 27. lit. d.* nisi contractus emptionis fiat inter ignorantes, aut saltem emptore ignorante; tunc enim valere ait quod ad obligationem & præstationem illius, quod interest; juxta *l. 4. & 62. eod.* Aliud etiam dicendum esse de rebus publicis, quæ sunt in patrimonio Reip. quò ad dominium & usum, aliàs dictæ fiscales, easque observatis solemnitatibus, quæ in L. fin.

*C. de vendit. rer. civ. recensentur, alienari posse ait Lauterb. cit. iii. §. 18. remittens ad Franzk. cit. eod. à num. 137.*

*Quaest. 268. An & qualiter officia secularia publica vendi possint?*

1. Resp. primò: Variè de hoc sentiunt AA. hujusmodi officiorum habentium jurisdictionem venditionem, spectato jure naturæ, non esse illicitam, cum sint pretio aestimabilia ob lucrum & commoditatem, quam secum afferunt, minus tamen decentem, multisque periculis & gravi damno expositam, & hinc etiam summis Principibus ab ea abstinendum; horum verò legibus inferiores omnes prohiberi sub gravibus etiam pœnis ea vendere, asserit Castrop. *tr. 34. d. 5. p. 18. num. 13.* citato inter alios Molin. *de f. & f. tr. 2. d. 91.* Et hæc prohibitio sufficienter colligi videtur ex *Novell. 6. c. 1. §. 9. & Novell. 8. c. 7.* Atque ita licet ea vendi non posse tenent Jo. Medin. Adrian. &c. quibus quoque de Lugo *de f. & f. d. 34. f. 2. num. 24.* annumerat Less. *de just. cap. 32. du. 4. num. 29.* Nihilominus hodieum contrarium usitatissimum esse, etiam sæpe in magnum Reip. detrimentum, non tantum in Gallia quò ad officia Coronæ & plurima Parlamentorum, tam militaria, quam judicialia, politica, quæstoria; sed & in quibusdam locis Germaniæ, Belgio, Italia, Dania, &c. testatur Lauterb. *loc. cit.* quin & licet ea vendi posse, absolute tenent cum D. Thopuse. 21. Valq. Cajetan. Syl. Nav. Sot. Palud. &c. quos citat & sequitur Sanch. *Lib. 2. cons. c. 1. du. 37.* item Rebell. Tannar. Azor. Filiuc. Mald. quos citat & sequitur Dian. *Tom. 2. tr. 5. miscell. resol. 208.* & plures alii apud de Lugo *loc. cit.* quamvis, ut Idem, ex iis aliqui; ut Sotus, Valq. Sanch. fateantur, officium Judicis nunquam licet vendi posse; plures etiam fateantur, quòd licet venditio hæc speculative & secundum se præcisè non sit mala, practice tamen & ut plurimum esse iniquam, & hinc, cum actiones morales judicandæ sint, ut in plurimis evenit, venditionem illam regulariter esse damnam, ut concludit apud de Lugo Sanch. *loc. cit. numer. 5.* De cætero autem, ut licet fiat, AA. prædicti has ferè exigunt condiciones, nimirum ut in vendente sit autoritas, ut vendatur digno, ut non vendatur pretio excessivo, ita ut necesse sit emptorem abuti officio ad pretium pro eo solutum compensandum; ut fiat venditio ob Reip. necessitatem, cui aliter consuli non possit; his præmissis.

2. Resp. secundò cum de Lugo *loc. cit. num. 25. & 26.* hanc facultatem vendendi istiusmodi officia non videri denegandam summis Principibus ex eo capite, quòd sicut donare possunt integra quandoque oppida & urbes Marchionibus à se creatis, Ecclesiis, monasteriis cum jurisdictione etiam temporali & potestate statuendi in iis gubernatores & officiales inferiores, sic etiam ea vendere possint; adeoque jam non appareat ratio, cur, si majorem talem jurisdictionem vendere possint, non etiam vendere possint ista inferiora officia. Circa hæc tamen notanda sequentia. Primò quòd, cum Princeps, etiam supremus, ex obligatione, quam habet erga Remp. ut damna ejus impediatur, teneatur

tur conferre digniori hæc officia, hanc statui posse regulam generalem, tunc esse licitam officiorum venditionem, quando consideratis omnibus, ad minimum non majora mala timeantur Reip. ob venditionem officiorum, quam si non venderentur, observatis interim conditionibus illis, de quibus paulò ante necessariis ad mala illa evitanda. Illicitam verò, si majora mala inde timeantur, uti ea frequenter timeri possunt; de Lugo *loc. cit. num. 27.* Secundo, quòd faciliùs permittantur vendi officia, quæ non habent annexam jurisdictionem, vel à quibus non multum dependet bona administratio; eò quòd in iis vendendis faciliùs inveniri possit bonum commune præponderans vel æquivalens malis, quæ ex venditione sequi possunt. De Lugo *num. 28.* & apud illum *Less. loc. cit. num. 22.* & *Saneh. cit. du. 37. num. 7.* Tertio, quòd ut eidem videretur, faciliùs Princeps permittatur vendere officia superiora Marchionatus, Comitatus &c. quàm alia officia Judicum inferiorum, à quibus immediatè justitia administratur, eò quòd licet cum illis titulis & dominiis plerumque conferatur aliqua jurisdictio potestasque constituendi Gubernatores & Judices inferiores, minùs tamen plerumque mali communitati afferat talis superioris potestatis communicatio, quàm si ipse immediatè inferioribus Magistratibus conferret jurisdictionem illam & potestatem, uti id declarat de Lugo *num. 29.* quem vide. Num verò solus Princeps non recogno-scens superiorem possit talia officia vendere, dum vendi possunt; an verò etiam Marchiones, Duces, &c. qui sub alio Principe sunt, quibus competit facultas statuendi istiusmodi officiales, in eo iterum non conveniunt AA. non posse ex natura rei officia illa ab iis vendi, eò quòd non habeant supremam authoritatem Reip. in cujus dominio sunt illa officia, adeoque venderent, quod non est suum, docent Sotus, *L. 3. de just. quest. 6. a. 4.* *Less. loc. cit. num. 29.* apud de Lugo *num. 30.* Alii admittunt, ea ex natura rei ab illis vendi posse, nisi lege aliqua prohibeantur. De Lugo ipse ait, id totum pendere ex facultate talibus dominis à supremo Principe concessa statuendi hos officiales; eam siquidem ab eo dupliciter concedi posse, nimirum vel faciendo eos dispensatores officiorum, sicut est ipse Princeps, & tunc constitutos loco ipsius Principis, veluti ejus Vicarios publicos, exercere in eo munus ipsius Principis, & consequenter subire easdem obligationes, quas habet Princeps consulendi bono communi; & sic non nisi in casibus & sub conditionibus, in & sub quibus id potest Princeps, posse illos vendere officia. Qualiter etiam tacita voluntate seu licentiâ concessam iis hanc facultatem in multis casibus, videre est apud Saneh. *loc. cit. c. 1. du. 38. num. 10.* Vel faciendo illos dominos talium officiorum, ita ut possint de iis disponere tanquam de re sua. Qua ratione quandoque Princeps dat illis aliqua officia, quæ vendant, ut pretio accepto subveniant necessitatibus suis, & aliquid lucentur; & tunc posse illos ea vendere, citra quòd necesse habeant in eorum venditione attendere ad bonum publicum, uti tenetur ipse Princeps; in quo, concedendo illis hoc modo facultatem, etiam quandoque peccarit Princeps, ipsos tamen

tendo illa non peccare, modò vendant dignis serventque conditiones ceteras de jure naturæ necessarias ait de Lugo *num. 31. in fine.* Qualiter verò, dum iidem domini acceperunt hanc facultatem quidem eligendi ad hæc officia, limitatè tamen, ita ut nec expressè nec tacitè acceperint licentiam vendendi ea, peccent contra justitiam, & teneantur ad restitutionem accepti pretii, vide apud Eundem tractatum ab illo fuisse à *num. 32.*

*Quæst. 269. Jura, servitutes, debita an & qualiter emi & vendi possint?*

1. Resp. primò: Jura & in specie jura servitutum emi possunt, & quidem, si servitutes sint adhuc constituendæ, indistinctè emi possunt, sive sint reales, sive personales. Jam constituta, si sint personales, excepto usu, vendi quidem possunt alteri. §. 1. & 5. *Inst. de usu & habu.* ita tamen, ut si venditor, cui ea debetur, moriatur, extinguatur quoque exercitium servitutis, nec potest emptor eam amplius uti, sed rem, cui servitus inhæret, restituere debet domino proprietatis. Muller. *ad Struv. tit. de contrah. empr. ib. 26. lit. 6.* Reales autem non aliter, quàm cum prædio, cui inhærent, cujusque partem constituunt, sive ad tempus, sive in perpetuum venduntur; cum ea neque absque prædio dominante acquiri, neque à serviente deberi possint. §. 3. *Inst. de servit.* Muller. *loc. cit.* Sunt tamen jura, quæ cedi aut vendi non possunt, ut jus revocandæ donationis propter ingratitudinem; cum hoc tantum concessum parentibus seu personis primi gradus juxta *l. ult. C. de revocat. donat.* Muller. *loc. cit. lit. 7.* Jus prælationis, quod in alienatione rei emphyteutica habet dominus. Muller. *ibid.* Jus tacitæ hypothecæ & prælationis competens mulieri ratione dotis in bonis mariti. *L. unic. C. de privil. dot.* Jus retractus gentilitii extraneo vendi non potest, secus est de jure retractus conventionalis. Muller. *loc. cit.*

2. Resp. secundò: Venditio quoque actionum (quæ est promissio pretii seu pecuniæ pro actione cedenda. *L. 5. §. 2. ff. quib. mod. pign. solvat.*) regulariter non minùs est licita quàm rerum aliarum. *L. 4. ff. l. 3. & ult. C. de hered. vel act. vend.* Muller. *loc. cit. ib. 77. lit. a.* Lauterb. *tit. eod. §. 18.* Castrop. *ir. 33. d. 5. p. 18. num. 8.* de Lugo de *7. & 7. d. 26. f. 2. num. 14.* Etiam facta ignorantibus, quin & invitis, contra quos datur actio; cum hi nova obligatione non implicentur. Castrop. *loc. cit.* Muller. *loc. cit. lit. n.* quem vide. Idque, sive sint puræ, sive in diem, sive conditionata. Castrop. *loc. cit.* Struv. *cit. ib. 77.* Item sive sint præsentès, sive futuræ, nimirum quæ sperantur vel ex conditionata conventionione relicto. Arg. *l. 17. & 19. ff. de hered. vel act. l. 3. C. de donat.* Muller. *loc. cit. lit. 7.* citato Besold. *p. 1. conf. 40. num. 6.* Lauterb. *loc. cit. §. 26.* Item sive in rem, sive in personam. *L. ult. C. de hered. & act.* Manz. *in interp. l. Anastas. quest. 1. num. 3.* Muller. *loc. cit. lit. 6.* sive sit rei vindicatio. §. 3. *Inst. de empr. & vend. l. 63. ff. de R. V.* sive sit actio hypothecaria. *L. 2. C. de fidejuss. l. 13. C. de locat.* sive hereditatis petitio. Muller. *lit. v.* Lauterb. §. 27. sive sit ex contractu vero seu proprio tali, ut est actio empti & venditi, sive quasi tali, ut est actio tutelæ. Struv. *loc. cit.* Muller. *ibid. lit.*

lit. §. Vendi etiam potest actio ex delicto civilis, seu ex obligatione delicti privati, ut sunt actio furti, actio l. *Aquilis*. Struv. *loc. cit. lit. v.* sic cedi & vendi posse actionem injuriarum estimatoriam Arg. l. *fin.* & l. 3. C. de *hæred. & act. vend.* defendunt Lauterb. *cit. §. 27.* citatiq; ab eo Bachov. Wesenb. Hahn. &c. qui etiam ante litem contestationem eam esse in bonis actoris, non obstante l. 28. ff. de *injur.* probat ex eo, quod possit ab eo constitui Procurator; item Muller. *loc. cit. lit. ζ.* cum hac tamen limitatione, quod opus non sit, ut cessionarius seu emens cedente seu venditore adhuc vivente litem contestetur cum injuriante, cum aliàs ista actio morte cedentis extinguatur. Cedi e contra, & consequenter vendi nequeunt actiones criminales publicæ. L. *penult. §. ad crimen. ff. de publ. jud.* & Arg. §. 1. *Inst. de injur.* Lauterb. *loc. cit. §. 31.* Muller. *loc. cit. lit. ζ.* citatis aliis; qui enim crimen aliquod publicum vindicare intendunt, ipsi venire & causam agere coguntur. L. 3. C. de *his qui accus. non poss. l. ult. de accusat.* Item actiones populares, in quibus omnium civium par in accusando jus est, aded, ut nemo alieno nomine intervenire possit. L. 5. ff. de *popul. act.* nisi forte subsit privatum actoris interesse. Muller. *loc. cit.* Lauterb. *cit. §. 31.* Item actio personalis & confessoria ad usum petendum & vindicandum. Lauterb. *loc. cit.* Muller. *loc. cit.* idem dicens de usufructu & usu & habitatione; secus autem de jure reali usufructus, seu commoditate percipiendi fructus. Item actio ad rem jure sanguinis retrahendam extraneo vendi nequit. Tiraquell. de *retract. confang.* §. 26. gl. 1. à num. 1. Carpz. p. 2. *const. 31. defens. 19.* Lauterb. *cit. §. 1.* secus est in retractu conventionali, nisi is restrictus ad certam personam. Lauterb. *loc. cit.* Berlich. p. 2. *concl. 39. n. 52.* Brun. de *cessio. act. c. 4. à num. 33.* An verò hic locum habeat, & cessioni seu venditioni actionum applicari possit regula hæc, quam tradunt Tiraq. Berlich. & alii communiter; apud Muller. *loc. cit.* quidquid non est transmissibile (intellige ad hæredes) illud non est cessibile, adeoque nec vendibile: vide apud Lauterb. *loc. cit. §. 29.* ubi hanc regulam universalem esse negat, & signanter asserit fallere in iis, quæ morte ejus, cui competunt, extinguuntur; hæc enim etli in hæredem transmitti nequeant, rectè tamen à viventibus, ubi lex specialiter non prohibet, rectè vendi, & quantum eorum natura permittit, in emptorem transferri.

3. De cætero actiones de se aliàs vendibiles & emibiles respectu plurium personarum emi & vendi non possunt. Sic enim primò prohibitum advocatis, causidicis procuratoribus emere actiones; cum talis coemptio chirographorum & instrumentorum sapiat in talibus magnam avaritiam, libidinem vexandi debitores, quin & usurariam pravitatem. Muller. *cit. th. 77. lit. a.* cum Cujacio. L. 8. *observat. c. 3.* Secundo idem prohibitum potentioribus, ne actiones emant seu in se transferant, & actoribus seu acturis, ne eas vendant adversario opprimendi gratiã; & quidem sub pœna, non tantum nullitatis, sed etiam amissionis actionum (non quidem ipso jure, sed officio Judicis ad instantiam partis, ut Lauterb. §. 20.) & sub pœna arbitraria tali ementi seu redimenti lites infligenda uti hæc sumuntur, ex l. 2. C. *ne liceat potentioribus.* à qua tamen pœna liberari vendentem, si eas vendiderit bona fide, & non ma-

litiõe, cum communi censent. Mevius p. 3. *de-cis. 50. & seq.* Besold. p. 3. *conf. 232. à num. 88.* qui etiam ait, hanc prohibitionem abiisse in de-suetudinem, de quo tamen meritò dubitari ait Lauterb. *loc. cit. in fine.* Possè nihilominus potentiorum à paupere actionem contra æque potentem redimere, ait Muller. *loc. cit.* cum Brunem. *loc. cit. c. 2. num. 21.* testante de communi; cum in hoc non committat, ut exinde cadat actioe sua, neque dici possit, voluisse illum hac ratione incutere metum adversario, sed potiùs allaborasse se defendere contra violentiam. Muller. *loc. cit.* & DD. *in cit. l. 2.* Potentiorum autem nomine veniunt, qui ratione officii vel dignitatis seu Magistratùs singularis tales sunt, ut hinc terrori esse possint adversario, habentes merum & mixtum imperium de jure vel facto in alium. Muller. *loc. cit.* Lauterb. §. 21. qui addit, hinc non sufficere, quòd quis polleat gratiã & opibus, cui adversarius par esse nequeat. Quamvis censent alii cum Menoch. l. 3. *presump. 129. num. 23.* Judicis arbitrio remittendum, ut is æstimet, num facta emptio seu redemptio à potentiore. Tertio prohibitum transferre actiones litigiosas in fisci, sequi videtur ex priorè; cum sic debitori seu reo opponatur adversarius potentior; & nullatenus ei permillum instituendam ab alio contra me redimere. Muller. *loc. cit.* sed neque Fiscus sponte oblatam à creditore actionem redimere & acceptare potest. Quamvis possit deficientibus bonis creditoris sui, actiones ejusdem adversus eos, qui illi obligati sunt, in subsidium accipere per tradita à Brunem. l. 1. C. *ne fiscus & peregr. de jur. fisc. l. 4. tit. 6. num. 46.* apud Muller. *loc. cit.* Quarto prohibitum tutoribus & curatoribus emere, aut etiam curare sibi actiones cedi contra pupillum minorem, aut etiam adultum furiosum, prodigum, seu contra illos, quorum tutelam vel curam gerunt, aut gesserunt. Idque jure novo, ut Lauterb. §. 24. nimirum *Novell. 72.* (velut citat Muller. 77.) c. 2. non obstante l. 12. ff. de *reb. eor. qui sub tutel.* utpote quæ loquitur de jure veteri, ut Lauterb. fundata hac prohibitione in suspitione, ut ait Muller. *loc. cit.* sinistra contra tutores & curatores, dum solebant non rarò redimere ab aliis actiones inanes, infirmas & planè inutiles, & dein supprimere apochas, quibus potuissent pupilli minores &c. se defendere & agentem repellere; unde, ut sumitur ex *cit. Novell. c. 5.* licet præcesserit causa & vera venditio, id est, titulo aliàs justo & legitimo facta, ex parte tamen tutoris redemptio seu emptio actionis sit injusta, utpote facta contra legem, nulliusque momenti, ita ut etiam post tutelam depositam, tutor nequeat eam instituere contra pupillum, cadatque suo jure, & hoc accrescat lucro pupilli. Muller. Lauterb. *LL. cit.* additque Brunem. *tr. de cess. act. c. 2.* quòd ne quidem tutor vel curator post depositam tutelam aut curam valeat redimere tales actiones, eò quòd metuendum sit, ne tempore administrationis omnia ad cessionem aut redemptionem sibi malignè præparaverit. Quintò vendere non potest actiones sui principalis procurator generalis; cum talis procurator generali mandato instructus alienare non possit bona domini. L. 63. de *Procur.* Brunem. *ibidem.* Muller. *loc. cit. lit. a. in fine.* secus de procuratore mandato habente cum libera; cum tale mandatum ferè in omnibus æquivalet speciali. Sextò Christianis emere à Judæis actiones illis com-

petentes contra Christianos, uti & Judæis vendere istiusmodi actiones Christianis sub pœna amittendarum actionum prohibitum est per Recessum Imperii de anno 1551. ita ut etiam ibidem prohibitum sit Magistratui sub pœna infamiae & remotionis ab officio conficere instrumentum super huiusmodi prohibita emptione; à qua prohibitione etsi Carpzov. p. 2. const. 30. def. 45. & l. 5. resp. 38. excipiat obligationes seu actiones, quas Judæus sibi judicialiter acquisivit, & cum quibus nullam usurariam pravitatem conjunctam, liquidò constat, intelligendo dictum Recessum de contractibus usurariis, & à Judæo extrajudicialiter initis, ne si omnis redemptionis actionis contra Christianum à Judæo per Christianum facta prohibita sit, necesse quoque sit dicere, nullum contractum vel distractum Christiani cum Judæo esse licitum, ut Muller. loc. cit. hanc tamen limitationem seu exceptionem rejicit Lauterb. §. 22. & 23. utpote repugnantem generalibus & clarissimis terminis citati Recessus, dum ita loquuntur expressè de negotiis validis, ex quibus Judæo competit actio; usuraria autem negotia, & super quibus extrajudicialia tantum instrumenta sunt confecta, ipso jure sunt nulla, nullamque actionem producant, adeoque frustra per dictum Recessum prohiberetur emptio actionis non competentis, cum illius per se nulla sit venditio seu cessio, nullaque privatio. Septimò Clericis quoque Jure Canonico, nimirum per c. 2. de alien. jud. mutandi causâ, prohibitum est dono vel pretio facere sibi cedi seu emere actiones laicorum, ut adversarios ad judicium Ecclesiasticum trahant, & prædam ex huiusmodi commercio faciant; cum, ut loquitur textus, ex eo sint odiosa, quòd ex fonte cupiditatis videantur procedere; & ut Gl. in cit. c. v. à præsumptione. quòd præsumantur factæ in fraudem & avaritiæ causâ, & Clericis absque eo sic negotiari non liceat. Cumque hæc præsumptio fundetur in eo, quòd frequentius fit, & in negotiatione Clericis prohibita videtur emptio actionum ab eis facta absolute prohibita; non obstante, quòd dictus textus loquatur tantum de dolosis istiusmodi emptionibus & cessionibus, præsertim, cum novum non sit propter quorundam malitiam totum prohiberi negotium. Arg. l. 1. §. 6. ff. de postul. l. 1. ff. ad S. C. Macedon. Dixi: Jure Canonico: De Jure enim civili Clerici non prohibentur emere & vendere, saltem bona fide actiones, & nisi sint in dignitate constituti ut Episcopi & hinc ut potentiores prohibeantur; uti hoc jus civile observari in provinciis Augustanæ professionis & Reformatae Religionis, testantur Lauterb. §. 25. Muller. loc. cit. citantes Rittershaus. de differ. juris Can. & civilis. l. 7. c. 5. Octavo milites non prohibentur bona fide emere nomina & actiones. Arg. l. 8. §. 2. ff. & l. 9. C. de procur. Lauterb. Muller. LL. cit. dum cui cedi, ei etiam vendi potest actio; his non obstante. L. 7. C. cit. ut. cum loquatur de litium redemptionibus.

4. Porro ex actionum venditione venditor obligatur emptori ad actiones venditas cedendas, præstandas sive mandandas (hæc enim tria, actiones cedere, præstare, mandare in jure idem significant, & iis indiscriminatè utuntur Juris-

consulti. Lauterb. §. 34. ita ut actionibus vel actiones cedere nihil aliud sit, quàm actiones ex justo titulo alteri mandare, eidemque eas in suam utilitatem exercendas committere. L. 4. C. de procur. l. 8. ff. mandari.) sicut enim res corporales venditæ sine rei traditione in emptorem non transferuntur, ita nec actiones venditæ in eum transeunt sine cessione sive mandato. cit. l. 4. Lauterb. §. 32. fitque & perficitur ea cessio nuda voluntate, quocumque modo inter præsentem, vel epistola vel nuncio inter absentes declarata; quamvis hodie in aliquibus locis requiratur ad eam insuper autoritas Judicis. Lauterb. §. 37. Tenetur item cedere emptori non tantum actionem, principalem competentem sibi contra debitorem, sed etiam accessorias. V. g. hypothecariam, fidejussoriam; imò & jus, quòd ex illa causâ adversus debitorem & intercessores habet. L. 6. & 23. ff. de hered. & act. vend. Lauterb. §. 38. Item tenetur præstare emptori actionem venditam & cessam esse veram. L. 4. eod. vera autem hic dicitur actio, quæ non tantum ipso jure competit, sed etiam nulla exceptione perimi potest; cum, qui exceptione (intellige perpetuâ) removeri potest, non sit creditor. L. 42. §. 1. ff. de O. & A. ita Lauterb. §. 39. unde etiam, si actio vendita ab initio fuit nulla, vel legitimo modo jam extincta; aut quæ legitima exceptione (quales quamvis opponi possunt, vide apud eundem §. 40.) perimi potest, tenetur venditor emptori restituere pretium, & si id sciverit, etiam interesse. Lauterb. §. 39. remittens ad Carpz. p. 2. const. 34. def. 27. Franzk. cit. de evict. num. 84. & alios, quos etiam docere ait, quòd debitore negante competivisse venditori actionem, non statim contra eum agi posse. Arg. l. 16. & 24. ff. & l. 8. C. de evict. Teneri quoque venditorem emptori de evictione, si actio vendita vera quidem sit, postmodum tamen ab alio evicta, ait Lauterb. §. 41. citans Burgund. cit. de evict. c. 11. num. 20. secus tamen, si emptor sciverit actionem non fuisse veram, aut debitum non esse liquidum. Sed neque venditor, si veram & ad se pertinentem actionem præstiterit, debitor autem non sit solvendo, ab emptore exinde conveniri potest, etsi periculum jam tempore venditionis adfuerit, cum Franzk. loc. cit. à num. 4. asserit Lauterb. §. 42. cum venditor actionis non teneatur præstare debitorem esse locupletem, seu esse solvendo. L. 4. ff. de hered. & act. l. 74. §. fin. ff. de evict. idque, etiam si venditor expressè evictionem promiserit. Lauterb. loc. cit. cum Berlich. p. 2. decis. 291. num. 14. & aliis testantibus de communi. Arg. l. 4. ff. de usuris. ubi: Quia non est verisimile venditorem plus promississe, quam judicio empti præstare compelleretur. Item etiam si emptor ignoraverit debitorem non esse solvendo. Arg. cit. l. 74. ipse enim emptor sibi imputare debet, quòd non diligentius in conditionem debitoris inquisiverit Lauterb. loc. cit. citatis Franz. Tulden &c. secus tamen est, ubi venditor scivit, debitorem cessum brevi decocturum, aut actionem inanem esse, aut etiam sumptuosa dubiaque lite evincendam, & id emptorem celavit; cum tunc negari non possit, venditorem in dolo esse; item secus est, ubi venditor debitorem locupletem & idoneum præstare promissit expressè, ut Lauterb. §. 43. quem vide.

5. Quòd verò præter hanc obligationem spectat alios effectus venditionis & cessionis actionum,

num, notandum specialiter, quod tamen actiones per venditionem & cessionem in iure dicantur transferri in emptorem, non tamen adhuc actiones tam reales quam personales formaliter in cessionarium seu emptorem transcant, ita ut is exinde illarum dominus efficiatur, sed venditor & cedens etiam possessionem, maneat earum cessionarium dominus (saltem praescindendo à jure speciali aut consuetudine quorundam locorum, in quibus, facta cessione actionis, nulla penes cedentem maneat actio. Lauterb. §. 44. *juncto* §. 51. citatis Rebuff. Tiraq. & aliis) ita ut is etiam post actionis cessionem, re adhuc integra, validè eadem actione contra debitorem suum agat, eumque accipiendo debitum, liberet. Item super illo cum eo validè paciscatur & transigat, possitque hujus pacti & transactionis exceptione repellere cessionarium, cui tamen venditor quidquid ex venditione consecutus est, integrum restituere tenetur, simulque omne, quod illius interest, praestare ita ferè Lauterb. §. 44. & *duob. seq.* singula stabiliens textibus juris & DD. autoritate. Dixi: *re integra*: qualis ea esse definit, & venditori cedenti via pracluditur agendi, solutionem accipiendi, paciscendi, transigendi, dum emptor cum debitore cello vi actionis sibi venditæ litem contestatus est, vel ab eo partem debiti accepit, aut eidem (vel si duo sint in solidum obligati, utrique) cessionem factam denunciaverit. Lauterb. §. 46. Num verò, si non ipse cessionarius seu emptor id debitori significaverit, sed is aliunde venditionem & cessionem factam intellexit possit venditori cedenti cum effectu juris solvere debitum, aut super eo transigere vel pacisci, valde controversatur inter AA. de quo vide Lauterb. à §. 48. De cetero (qui est alter cessionis venditæ effectus respectu emptoris) licet actionum emptores per cessionem, quamdiu res integra est, neque actionum, neque debitorum fiant domini, exercitium tamen actionum cessionarium ex jure & persona cedentis in suam utilitatem peragendum consequuntur. l. 4. §. 9. C. de procur. & procuratores in rem suam constituuntur. l. 8. C. eod. & rectè appellantur creditores debitoris cessi. l. 42. §. 1. ff. de O & A. l. 23. C. mandat. Lauterb. §. 52. adeoque jam poterit emptor dictas actiones per se vel per alium procuratorem in iudicium deducere, in illis compromittere, juramentum deferre, solum accipere debitum remittere, ita ut debitor ipso jure vel ope exceptionis liberetur respectu cedentis. Lauterb. §. 54. Quin & cessionarius concurrens cum cedente in exigendo debito huic praferatur, idque etiam si litem contestatio, aut dicta denunciatio non praecesserit. l. 55. ff. de procur. cum eo ipso quod exigat, exercitè denunciaret, ac ita res non manserit integra. Unde & in hoc casu, si cessionarius, etiam post litem pro cedente sententiam, superveniens in accipiendo debito sit praferendus; cum debitor post denunciationem seu certificationem cedenti solvere nequeat. l. 3. C. de novat. Utuntur quoque in exercendis actionibus emptores & cessionarii illarum eodem jure, quo cedens uti poterat quò ad actioni coherantia. l. 5. C. de hered. & act. vend. v. g. si venditor vel ex re iudicata vel aliunde habebat executionem, emptor quoque eam habeat Lauterb. §. 55. an verò uti quoque possit circa illas privilegii personalibus adhaerentibus personæ venditoris, controversatur AA. pro ut videre est apud eundem §. 56. Et quidquid sit de hoc, saltem emptor privilegii proprii in actione, P. Leur. jur. Can. Lib. III.

ne vendita & cessa uti non potest, ne conditio adversarii reddatur durior Arg. cit. l. 5. §. l. 2. ff. eod. Cujac. l. 10. obs. 3. Franzk *tit. eod. num.* 21. Lauterb. §. 59.

6. Denique quod spectat ad pretium, quò actiones nomina & debita emuntur, notandum justum actionis pretium non præcisè aestimari ex quantitate debiti seu valore rei debitæ, cum minus sit actionem habere, quam rem possidere. l. 204. ff. de reg. jur. cum frequenter ex superveniente debitoris inopia, absentia, potentia, malitia aliisque circumstantiis, vel etiam deductis labore & expensis in consequendo debito actio reddatur inanis, & creditor seu emptor nihil accipiat aut parum. Unde etiam qui pro jure seu actione dat pretium debito æquale dicitur fatuus. Ac proinde pro justo actionis pretio definiendo respiciendum ad debiti securitatem, certitudinem probationis facilitatem, exactiois difficultatem, debitoris qualitatem aliasque loci & temporis circumstantias, ita ut, dum emitur quandoque exiguo pretio, non statim emptio dicenda sit iniqua & usuraria. De Lugo de f. & f. d. 26. f. 7. 1. num. 93. 95. 96. Molin. de f. & f. d. 361. num. 4. Carpz. l. 2. resp. 34. num. 5. Manz. in l. Anastas. q. 2. à num. 12. Muller. th. 81. Lit. β. Lauterb. §. 62. & 63. Quamvis justum quoque pretium ex communi aestimatione Judicis arbitrio definiendum veniat. Arg. l. 32. ff. ad leg. Aquil. Lauterb. §. 63. in fin. cum Menoch. de arb. l. 2. cent. 3. Caf. 248. num. 2. & aliis. Sed neque statim emptor dicendus emere injusto pretio, dum ob singularem debitoris amicitiam vel favorem officialium illius, aut ob aliam causam sine omni difficultate aut minoribus sumptibus debitum venditum consequi potest, & tamen pretium debito minus solvit. Manz. loc. cit. n. 14. Laym. th. mor. l. 3. rr. 4. c. 17. §. 5. n. 33. citatis Less. de just. l. 2. c. 21. du. 9. & Molin. cum cujusque rei pretium accipi debeat ex communi opinione, non ex privata alicujus industria; debitum autem tale attentò communi rerum statu difficile aequitè aestimatur, ideoque minoris valet, nihil obstante privata alicujus industria aut fortunâ. Ipsos quoque officiales seu quaestores Regum ac Principum posse istiusmodi debita à subditis Principum emere pretio minore modò difficultas solutionis non ex ipsorum culpa, sed aliunde proveniat, scandalum quoque & specialis prohibitio cesset, docet Less. l. c. bene tamen dicit Laym. istiusmodi negotiationem in talibus officialibus non vacare periculo. Quin & simpliciter ex Molin. ait Muller. in Struv. ad tit. de hered. & act. th. 77. lit. a. Non posse per se aut aliam personam interpositam minore pretio emere debita, quæ ipsi loco Principis solvere debent. Sed neque in pretio justo definiendo ad singularem emptoris utilitatem attendendum, sed ad communem rei & actionis aestimationem. l. 63. ff. ad leg. falsed. Lugo. l. c. n. 6. Mol. l. c. n. 10. Bonac. de contr. d. 3. q. 3. p. 10. n. 4. Lauterb. §. 66. qui etiam idiplum §. sequentibus exemplificat, & ostendit, qualiter per hoc non peccetur contra Legem Anastasianam seu ab Anastasio latam, quæ is. l. 21. C. mandat. constituit, ut is, cui vendita actio, non plus possit exigere, quam quod ipse creditori seu venditori exsolvit; unde is probare & quandoque juramento confirmare tenetur, quantum re ipsa persolverit. de qua probatione qualiter faciendâ, vide Muller. loc. cit. th. 80. lit. ζ. uti & lit. n. & θ. ubi, cui residuum pretii

pretii cedat, an debitori, an venditori, an fisco. de quo etiam vide Lauterb. §. 74. In eo verò, num debita omnino liquida, in quibus obtinendis nulla prorùs difficultas, molestia aut periculum, nec lucrum aliquod cessans, aut damnus emergens intervenit, minore pretio emi possint ex eo præcisà ratione, quòd de præsentè detur pecunia pro debito priùs post tempus aliquod solvendo, in eo inquam valde controvertunt AA. affirmant Sanch. l. 1. *conf. c. 7. du. 17. num. 5.* Nav. *in man. c. 17. num. 231.* Cajet. *v. usura infino Sa. v. debitum. num. 21.* Armill. *v. eod. num. 50.* hanc quoque sententiam ut probabilem admittunt Laym. l. 3. *tr. 4. c. 17. §. 2. num. 32.* Tolet. Bellarm. Wading. apud Reiffenst. *h. t. num. 69.* eà ducti ratione, quòd juxta communem æstimationem hominum res præsens pluris æstimetur quàm futura. Contrarium tamen tenentibus apud eundem. Sylv. *v. usura 2. q. 24. Less. loc. cit. du. 8.* Laym. *l. c. Valent. Tom. 3 d. 5. q. 10. p. 2.* Pet. Nav. *l. 3. c. 2. num. 162.* Molin. *d. 361.* Haunold. *tr. 10. contr. 14. num. 104.* Soto & alii eo adductis fundamento, quòd in dicto casu non servetur æqualitas pretii & mercis; cum absolute loquendo debitum tantundem valeat quàm ipsa res præsens. Vide his de Lugo. *d. 26. f. 7. §. 1.* plura quoque specialia circa venditionem & emptionem actionum vide apud Legistas seu juris civilis interpretes.

*Quest. 270 An omnia bona & tota hæreditas vendi possit?*

**R** Esp. Ad primum: omnia bona, quorum quis dominium & administrationem habet, licet ab eo donari nequeant, ne ei adimatur potestas testandi, possunt ab eo vendi omnia bona præsentia & futura, tam conjunctim quam divisim; cum hac ratione non adimatur ei facultas testandi; quippe quibus venditis succedit acceptum pretium, uti & res alia illo pretio comparanda, de quo & quibus disponere potest de Lugo *de f. & f. d. 26. f. 2. n. 13.* Castrop. *tr. 33. d. 5. p. 8. num. 1.* Gomez. *vari. c. 8. num. 4.* dum verò quis sine expressione futurorum vendit sua bona, censentur vendita sola præsentia ex ea ratione, quòd bona futura in rigore non sint, sed erunt sua. AA. citati.

2. Resp. ad secundum: vendere quoque quis potest totam hæreditatem ex testamento vel ab intestato sibi delatam, morte deferentis subsequuta. l. 1. *& seq. ff. & C. de hered. & act. vend.* Secus est de hæreditate necdum delata seu adhuc viventis, ita ut neque substitutus pupillariter possit jus & spem substitutionis pupillaris necdum delata vendere. Castrop. *l. c. num. 3.* juxta l. 2. *ff. de hered. & act.* esset enim venditio tunc contra bonos mores & nulla ob periculum captandi ab emptore mortem ejus, cujus est hæreditas, l. 1. *ff. eodem nisi forte is, de cujus hæreditate vendenda agitur, conficiat sit & consentiat. l. ult. C. de pactis. & l. ex eo. C. de inusit. stipul.* de Lugo. *loc. cit.* Molin. *de f. & f. Tom. 2. d. 340. num. 2.* Carpz. *p. 2. const. 35. defens. 19.* Lauterb. *ad tit. de hered. & act. §. 2.* quin & præter nullitatem privatur talis emptor hæreditate, dum ea postea, defuncto, cujus erat, illi defertur. l. 2. *ff. de quib. ut indign.* De Lugo. Castrop. *LL. cit.* ita ut eam post sententiam declaratoriam retinere non possit. Castrop. citati-

que ab eo. Molin. Gomes. etsi pretium repetere possit emptor una etiam cum interesse, si venditor scivit (secus si ignoravit) eum vivere adhuc, cujus hæreditatem vendidit. Lauterb. *l. c. §. 3.* nisi forte hoc modo contraxissent; si qua hæreditas est tibi empta. Siquidem in hoc casu licet nulla hæreditas esset (non tamen si nullam esse ignoravit venditor) venditio tanquam spei adhuc valeret, nec pretium restituendum, ut Lauterb. §. 3. citans l. 1. *ff. cit. tit. & ibi Fabrum in fin.* His non obstantibus. l. 3. §. cum specialiter. *& §. illo. & l. si Societatem. ff. pro socio & c.* ubi permittitur sociis contrahere de hæreditatibus sibi obventuris. quia hæ leges intelliguntur de hæreditatibus incertis, si qua fortè obventuræ ex incertis personis, & in genere. AA. iidem cit. Ad validitatem tamen hæreditatis necessarium non est, ut ea pertineat ad venditorem; cum etiam res aliena vendi possit. Muller. *l. c. th. 69. Lit. a.* Lauterb. *l. c. §. 4.* cum Fabr. *in ration. adl. 8. & 9. ff. de contrah. emp.* Tenetur etiam venditor in eo casu de evictione hæreditatis. Muller. *l. c.* & si simpliciter vendiderit hæreditatem ad se non pertinentem, tenetur ad hæreditatis æstimationem unâ cum eo, quod interest emptoris. *cit. l. 8. Faber ibid. in fine.* Lauterb. *loc. cit.* uti etiam ad idem tenetur, si sciens hæreditatem ad se non pertinere, vendidit non simpliciter, sed hoc modo: si quid juris in ea habeo; vel quidquid juris in ea habeo. Lauterb. *cit. §. 4.* secus tamen, si id ignoraverit; tunc enim neque se hæredem, neque quid aliud præstare tenetur, maximè si incertum, cui hæreditas delata; cum tunc videatur spes in hæreditate jacente vendita. Mantio. *de tac. & ambig. convent. l. 4. tit. 10. num. 4. & 5.* Lauterb. *loc. cit.* de cetero hæreditate delata vendita à vero hærede, venditor non tenetur ad evictionem rerum singularium hæreditatis. l. 2. *ff. de hered. & act. vend.* cum ipse non tanquam dominus singula corpora, sed tanquam hæres universitatem vendiderit, & inter emptorem & venditorem hoc actum, ut emptor neque amplius, neque minus juris habeat, quàm apud hæredem futurum erat. *cit. l. 2. & ibi Brunem. num. 1.* Lauterb. §. 7. neque etiam, ut idem §. 8. & Muller. *loc. cit.* præstare tenetur emptori, quæ ipse specialiter excepit. Neque etiam, quod venditor indebitè accepit; cum id non perceperit ex hæreditate, licet occasione illius accepit. Muller. *loc. cit. Lit. v.* citans Mantio. Porò venditione transmittuntur in emptorem absque ulla cessione omnia relicta à defuncto, corpora, jura, commoda, omnèsque actiones activæ utiles. l. emptor. *C. de hered. & act. vend.* Castrop. *loc. cit. num. 2.* cum communi; non tamen actiones passivæ, quibus defunctus obstrictus suis creditoribus erat; cum hæ actiones non sint propriè loquendo venditoris, sed creditorum in ipsum, adeoque iis invitis is eas à se reicere nequit. Castrop. *cit. num. 2.* citans l. si mandato meo. *ff. mandati.* non obstante. l. 1. *C. de hered. & act. & l. 2. C. ad leg. Juliam. de vi. ubi,* quòd fiscus succedens in hæreditatem ex confiscatione, vel legis dispositione succedit in omnibus actionibus etiam passivis hæredis. Nam æquum erat, ut qui sine pretio commodum reciperet, onus non excuteret. Castrop. *loc. cit.* unde jam etiam creditores defuncti scilicet hæreditarii, legatarii & fidei commissarii contra emptorem hæreditatis invitum directè

directè agere non possunt. *cit. l. 2. Lauterb. loc. cit. §. 17.* ubi tamen fidei vendidit hæreditatem, emptor etiam invitus creditoribus hæreditariis & similibus respondere, & eorum actiones excipere tenetur. *l. 1. C. eod. Lauterb. l. c. qui etiam ibidem & §. 12. in fine* citans pro hoc *cit. l. 2. & Brunnem. ad cit. l. 1. num. 2. Struv. th. 77. Arumæ. Tulden. & aliis ait, id ipsum locum habere in ipso venditore privato ubi desierit esse solvendo. Et si autem hæres venditor post venditionem creditoribus hæreditariis, legatarii &c. maneat obligatus, & illis respondere cogatur, cum onera hæreditatis maneat formaliter penes venditorem. *cit. l. 1. & 2. nisi, ut dictum, vendiderit eam fidei. Si quid tamen dictis creditoribus præstitit, ab emptore actione ex vendito repetit *cit. l. 2. aut ab aliis conventus contra emptorem agit dicta actione, ut se contra illos creditores defendat. Lauterb. §. 13. unde etiam ab hæreditate deducit, vel ab emptore repetit legata, quæ ipse præstitit. *cit. l. 2. §. 3. item æs alienum, quod hæreditario solvit *ibid. §. 7. idque etiam, si illud verè debitum non fuit, modò sine dolo condemnatus ad solvendum solverit; secus, si non condemnatus solvit. *l. 2. §. 7. ff. de hered. & act. Lauterb. §. 12. irem expensas, quas fecit in funus defuncti, cui successit, vel in ipsam hæreditatem aut res hæreditarias. *cit. l. 2. §. 7. II. & sequent. Lauterb. loc. cit. uti etiam, si venditor hæres in tradenda emptori hæreditate id, quod sibi à defuncto debebatur, non reintuit, poterit id ab emptore per conditionem indebiti repetere. *l. 45. ff. de condit. indeb. aut etiam eo nomine contra eum agere actione ex vendito. Lauterb. §. 12. in fine, quorum ratio est, quòd sicut venditor ex hæreditate vendita sine speciali exceptione nihil commodi retinet, ita quoque ab eo avertendum damnum ex hæreditate proveniens. *cit. l. 2. §. 9.*********

3. Quòd verò ulterius attinet ad effectum hæreditatis vendita respectu emptoris, juxta probabiliorem, (quam tenent Bartol. in *l. re conjuncti. ff. de legat. num. 26. Jason. in l. 2. C. de pactis num. 9. Salicet. in l. unic. C. quando non petent. partes. num. 15. Decius *ibid. in l. 2. lectur. num. 43. Guttier. in repet. cit. l. unic. num. 60. Gomez. l. 1. var. c. 10. num. 44. Cujac l. 12. obs. 3. Fachin. l. 10. controuv. c. 3. Vasquius de jur. accresc. l. 3. §. 21. num. 65. & alii apud Castrop. loc. cit. num. 6. his inherentes. item Lauterb. l. c. §. 9. id verissimum dicens) jus accrescendi (dum; v. g. Titius simul cum Cajo institutus hæres à Sempronio partem suam vendidit; qua venditione facta, Cajo hæreditatem repudiavit aut alio modo defecit) regulariter non censetur venditum, sed est & manet apud venditorem Titium, & non transmittitur in emptorem. portio siquidem hæreditatis debita uni cohæredum, eo repudiante illam, aut aliter deficiente cedit alteri cohæredi, qui hæreditatem adiit. *l. 9. ff. de suis & legit. hered. l. 31. & §. 3. ff. de acquir. vel omitt. hered. ubi qui semel ex aliqua parte hæres exstitit, deficientium partes etiam invitus excipit &c. & sic semper jus accrescendi sequitur aduentem hæreditatem, idque, etiamsi ipse suam portionem aliis præstiterit seu cesserit. *l. 43. ff. ad SC. Trebell. jam verò parte hæreditatis vendita, licet venditor res & actiones, quæ ex portione vendita ad ipsum pervenerunt, cedere & tradere teneatur, ipse tamen est & manet hæres. *l. 4. §. fin. ff. si quis omitt. caus. res. & jus hæreditarium in alium transferre, emptore non habente portionem hæreditariam, sed*****

R. P. Leurr. Jur. Can. Lib. III.

res hæreditarias singulares tanquam emptas pro certo pretio. Lauterb. *cit. §. 9. & ex eo Muller. loc. cit. th. 70. Lit. §.* Ad hæc venditor eam tantum hæreditatis portionem vendidit, quam ipse tempore contractus additione quæsitam habuit, eaque tantum quæ huic portioni adherent, & quæ ex hac portione vendita tempore contractus ad eum pervenerunt, præstare tenetur. Et consequenter venditio & inde contracta obligatio, præscindendo à speciali legis alicujus constitutione & contrahentium intentione, ad ea, quæ post venditionem eidem ratione alterius partis hæreditatis obvenerunt, extendenda non erit. Castrop. Muller. *LL. cu. Lauterb. §. 10. ubi etiam addit, fore iniquissimum, venditorem, qui fortè sextam hæreditatis partem vendidit, pretiumque illius valori proportionatum accepit, postea cogi pro eodem pretio adhuc aliam & fortè longè majorem portionem, de qua contractus tempore non cogitavit, in emptorem transferre. Oppositum nihilominus, nimirum jus accrescendi transmitti in emptorem, quod probabile censet Castrop. Tenent apud illum Bartol. Villalob. Curtius Jun. Duaren, & plures alii apud Muller. *loc. cit. quorum argumenta proponit ac diluit Castrop. loc. cit. num. 7.**

4. Effectus verò primarius emptionis & venditionis hæreditatis respectu emptoris est, quòd licet is ex ea jus hæreditarium non consequatur, seu non fiat hæres & successor universalis Arg. *l. 2. C. de hered. & act. vend. Lauterb. loc. cit. §. 14* neque etiam exinde ante rerum hæreditariarum consequatur earum dominium. *l. qui tibi. & l. 6. C. eod. Donell. *ibid. num. 1. Perez. num. 5. Castrop. loc. cit. num. 4. sicut illud sine ea ex privilegio *L. cum hæredes. ff. de acquir. possess. & l. hæreditas. ff. de reg. jur. tranfit in hæredem, utpote universalem successorum; attamen vicem hæredis obtinet. *l. 2. §. 18. ff. de hered. & act. vend. & in effectu neque minus, neque plus juris habere debet, quàm apud hæredem futurum esset. *cit. l. 2. Lauterb. *cit. §. 14. siquidem venditorem sibi obligatum & adversus eum actionem habet ad omnes res hæreditarias & actiones cedendas. *cit. l. 2. §. 3. & 8. Donell. ad l. 4. C. eod. num. Lauterb. l. c. & §. 5.*******

Quæst. 271. Res propria emptoris an & qualiter eidem vendi possit?

R Esp. negativè. estque emptio & venditio illa ipso jure nulla, sive scienter, sive ignoranter facta. *l. cum res. l. sua ff. & l. mater. C. de contrab. empt. De Lugo. de f. & f. d. 26. f. 2. num. 18. Lauterb. *cit. cit. §. 22. cum rei, cujus dominium quis habet, dominus fieri amplius nequeat. ac proinde pretium, quod emptor ignorans solvit, repetit conditione indebiti; secus, si sciens solvit; cum tunc donasse præsumatur. Lauterb. loc. cit. competit quoque ei actio de dolo malo contra emptorem doli gnatum, ut idem cum Brunem. *cent. 2. decis. 88. si autem res pro parte tantum fuerit emptoris propria, emptio pro ea tantum parte est nulla. *l. 18. ff. de contrahenda emption. Lauterb. loc. cit. Unde etiam validè quis emere poterit jus aliquod, quod alius in ejus re propria habet; v. g. usufructum. *l. 16. ff. cit. cit. aut etiam quod quis ad eam habet aut se habere prætendit. *l. 34. ff. & l. 4. C. eod. aut etiam possessionem illius penes alium existentem. *cit. l. 34. Brunem. in l. cum res. num. 2. Perez. in C. cit. cit. num. 13.*******

X 2

Quæst.

Quæst. 272. An & qualiter res aliena vendi possit?

**R**esp. Res aliena valide venditur, quamvis ejus dominium non transferatur in emptorem. *L. rem alienam. ff. de contrab. emp. de Lugo. l. c. num. 18.* ad emptionis enim essentiam non requiritur translatio dominii. *L. sita. §. 1. de contrab. emp.* modò tamen ut Idem cum Molin. *d. 327. §. observandum tamen.* juxta *L. sin emptione. §. item si emptor.* alter ex contrahentibus ignoraverit esse alienam. quamvis Lauterbach. *loc. cit. §. 21.* teneat contrarium, dum ait: venditio rei alienæ valet, etiam si venditor sciverit rem alienam esse, quod etiam verum esse creditur, licet emptor quoque hoc non ignoraverit. *Arg. l. 28. ff. h. r.* Idemque, nempe emptionem rei alienæ, saltem non furtivæ, esse validam, etsi utriusque contrahentium aperte constet esse alienam sentiunt Haunold. *de p. & q. tract. 10. controv. 1. num. 107.* Lopez. citati à Reiffenst. *h. t. num. 91.* qui etiam isdem annumerat Molin. *d. 127. num. 6.* qui hac ratione movetur, quòd *l. 28. ff. de contrab. emp.* statuatur absolute & generaliter absque ulla distinctione, an contrahentes sciant vel ignorent rem esse alienam, de cætero quò ad hoc nullo facto discrimine inter rem alienam furtivam, & non furtivam ut idem de Lugo. Si vero emptor solus scivit vitium, non quidem invalida est venditio, ut de Lugo. cum Molin. & Lessl. contrarium expresse tenente Castr. *rr. 33. d. 5. p. 18. num. 12.* & Reiffenst. *l. c. num. 92.* Non tamen tenetur venditor ad standum contractui, neque de evictione. de Lugo. *l. c. Arg. cit. §. si emptori.* Ad quam tamen præstandam emptori ementi bona fide tenetur venditor, sive sciverit, sive ignoraverit esse alienam; cum rei, quam quis vendit, conditionem quisque scire teneatur ac præsumatur. Item sive de evictione præstanda inter contrahentes convenierit, sive non. *L. non dubitatur. C. de evict. Wiestner. h. t. n. 79. & seq.* verum de evictione expresso inferius.

Porro effectus validæ venditionis rei alienæ est obligatio, quâ venditor, etsi sciat rem esse alienam obligatur ad eam tradendam (non enim illicita est hæc traditio, quin & mandata per leges, peractâ, licet illicita emptione; & hinc quò ad eam rationabiliter invitus esse nequit dominus rei, ut Haunold. *loc. cit. num. 122.* Wading. *de contrab. d. 7. du. 3. §. 1. num. 4.*) emptor vero ad tradendum pretium, pro ut hæc utrimque contracta obligatio constare videtur ex *l. 38. ff. de contrab. empt. juncta l. 11. si ex emp. de act. empt.* Alter effectus est, quòd etsi dominium rei alienæ venditæ non transferatur in emptorem, ut constat ex *cit. l. 11. & L. rem alienam. de contrab. empt. l. 6. C. de reb. alien. non alienand.* cum juxta *Reg. 79. jur. in 6.* Nemo plus juris transferre possit in alium, quam sibi competere dignoscatur; transferatur tamen in venditorem dominium pretii pro re furtiva vendita traditi juxta *cit. l. 11. & L. qui vos. §. sin. ff. de act. empti.* Cum, ut ibidem dicitur: quòd ex re furtiva redigitur, furtivum non esse nemini dubium sit, adeoque nummus redactus ex pretio rei furtivæ furtivus non sit &c. Unde etiam talis venditor pecuniâ ex venditione rei furtivæ acceptâ emens aliud quid, acquirit tam ipse dominium rei emptæ, quam venditor illius acceptæ pecuniæ. Molin. *d. 327. n. 7.* Laym. *l. 3. rr. 4. c. 17. §. 3. num. 21.* Item effectus illius est, quòd nihilominus traditione rei emptæ secuta si quis pecuniâ fur-

tivâ seu non sua emit rem, illius dominium transit in emptorem. *l. 1. & penult. C. si quis L. si ex ea. C. de R. V.* Secus tamen, si emerit pecuniam ecclesiæ. *Can. 1. cans. 12. quæst. 3.* Laym. *loc. cit. num. 22.* Covar. *l. 3. var. c. 3. num. 6.* Molin. *d. 127. concl. 2.* Quo dominio tamen non obstante, emens manet obligatus ad resarciendum omne damnus & lucrum cessans ei, à quo pecuniam abstulit, uti etiam venditori, casu quo ab eo pecunia evincatur. Pretium tamen non transit in dominium venditoris, sed tenetur is illud comparenti domino restituere, nisi illud jam præscriperit, aut bona fide consumplerit. *L. si alium. ff. de solutio. vide Reiffenstuel. h. t. num. 115.* Item effectus illius est, quòd etsi non transferatur in emptorem dominium rei alienæ venditæ, transferatur tamen in eum, ubi bona fide emit, conditio eandem usurpandi, ut hic eam licite habeat, & legitimo tempore, durante bona fide possessam præscribere valeat. Wiestner. *l. c. num. 77.* Currente autem hoc tempore, vero domino rei vindicante illam, emptor petere potest à venditore pretium, quo res inter contrahentes fuit æstimata; nulla habita ratione augmenti aut decrementi, sed tantum spectato statu contractus & appretiationis eo tempore factæ. Petere insuper poterit interesse, quanti præter pretium pro re expositum interest emptoris rem evictam non esse, uti & compensationem omnium damnorum inde acceptorum. *l. 1. & si venditor. ff. de evict. Wiestner. l. c. n. 78.* De cætero emptor tenetur illico rem bona fide emptam restituere domino illius, si is ante completam præscriptionem eam evincat, seu suam esse sufficienter demonstrat. juxta clarum textum. *L. mater. & L. adversus. C. de R. V.* Idque, etiam si dominus emptori pro pretio exposito nihil refundat. *cit. L. mater.* Licet quod ei à domino gratis offertur, licite recipiat. Nisi tamen emptor modico pretio rem furtivam emerit ea intentione, ut eam domino, qui eam aliàs omnino non, vel non sine majoribus expensis recuperasset, restituat, in eo enim casu, quia utiliter gessit negotium domini, poterit justè refusionem pretii à domino petere, & hic ad refundendum illud ex integro tenetur, pro ut cum communi docent Molin. *l. c. num. 2.* Laym. *l. c. num. 26.* Sylv. *v. restitutio. 3. quæst. 7.* Reiffenstuel. *h. t. n. 101.* Nisi forte talis emptor ex dicta intentione rem emisset à fure æquali vel majore pretio; tunc enim dominum non teneri ad refusionem totius pretii, sed ad aliquam ejus partem judicio prudentum taxandam, asserit Reiffenstuel. *l. c. ex Lessio.* Tenetur quoque emptor Domino restituere omnes fructus illius, tam adhuc exstantes, quam consumptos, quos à tempore cognitæ rei alienæ, vel etiam antea consumptos, si exinde factus est ditior, & hoc in utroque foro. Reiffenstuel. *num. 102.* cum communi. Nequaquam verò posse emptorem, etiam fidei bonæ, restituere rem alienam venditori, à quo scit eam non restituendam Domino, idque etiam, dum scit reddendum sibi à venditore pretium, non verò à domino, tanquam probabilius tenent. Molin. *d. 722. per tot.* Covar. *in regul. peccatum. p. 3. num. 3.* Laym. *l. 3. tract. 4. c. 17. §. 3. num. 7.* Castrop. Sor. Cajet. quos citat & sequitur Reiffenstuel. *h. t. n. 105.* contra Nav. *in man. c. 19. num. 9.* Lessl. *l. 2. c. 24. du. 3. num. 14.* Sylv. *v. restitutio. 3. qu. 7.* Vasq. Angel. &c. hoc nixos fundamentum; quòd dominus rei non possit esse rationabiliter invitus, si emptor rem restituat in pristinum statum, reddendo eam furi seu venditori,



tori, ut se servet indemnem recipiendo ab illo pretium; cum nemo teneatur rem alienam cum proprio damno redigere ad meliorem statum. Quod posterius etiam admittant adversarii, negant tamen cum Molin. posse aliquem rem alienam extrahere ex illo statu deteriore, in quo fuit, ac dein denuo in priorem statum cum damno domini rationabiliter inviti eandem collocare, ne aliàs dicendum, idem posse emptorem malæ fidei, de quo tamen id negant posteriores hi AA. Fundamentum verò prioris sententiæ est; quòd si dominus repetat ab emptore rem ei venditam, is eam restituere teneatur, & à Judice ad hoc compelli possit, etiam si, ut dictum, nihil ab eo recepturus; adeoque ad idem teneatur, dum dominus eam non repetit, vel quia non scit, ubi ea sit, vel quia non potest eam vindicare ob deficientes probationes; cum talis non petitio domini sit omnino pro accidentis respectu obligationis restituendi, utpote non fundata in petitione domini, sed in ipso jure, quòd dominus ad rem suam habet. Nihilominus potest his non obstantibus, ut habet communis, emptor bonæ fidei rem restituere venditori, ubi prudenter judicat nullum inde damnum oriturum domino; eò quòd venditor ipse sit sponte restitutus, vel dominus ab eo rem suam facile & sine incommodo consequi possit. Molin. l. c. num. 1. apud Reiffenstuel. num. 111. qui etiam cum eodem num. 3. & Covar. loc. cit. addit emptorem bonæ fidei, postquam rem bona fide restituit venditori, putans id sibi licere ad recuperandum pretium, ad nullam amplius teneri restitutionem faciendam domino, etiam si ex eo damnum pariat. Ut etiam, si Cajus rem bona fide emptam rursus bona fide vendat Titio, dominus nihil à Cajo prætereundere potest, sed à Titio, hic tamen privatus equo per evictionem, actionem habet contra Cajum, & hic contra venditorem. pro quo Reiffenstuel. num. 113. citat Covar. Laym. Sanch. Sylv. Qualiter de cetero & quando teneatur venditor ad restitutionem domino faciendam ob venditionem rei alienæ. vide apud de Lugo de 7. & 7. d. 17. f. 1.

*Quest. 273. An res litigiosa vendi possit?*

**R** Esp. Tametsi hodie dum rem litigiosam vendi posse salvo jure tertii, asserat Struv. exercit. 46. th. 51. apud Muller. tit. de contrab. emp. th. 27. lit. 2. rem tamen propter vitium litigiosæ ei inhærens vendi non posse juxta l. 1. & fin. C. de litig. cum communi tenet Lauterbach. ad tit. de contrab. emp. 18. quavis addat, citatis pro hoc cit. l. 1. & fin. Franzk. cit. tit. à num. 145. venditionem illius non ipso jure, sed per exceptionem rei litigiosæ annullari. Et constat ex toto tit. ut lite pendens. ubi quest. 471. dixi, rerum litigiosarum alienationem prohibitam esse, & ipso jure nullam, vel per Judicem irritandam. item quest. 470. num. 2. quòd lite pendente super onere rei imposito aut ejus possessione possit alienari unà cum isto onere, & proprietatem sine possessione: item quest. 471. num. 2. varios adduxi casus, in quibus rerum litigiosarum alienatio valida & licita, quæ vide.

*Quest. 274. An res dotales vendi possint?*

**R** Esp. Fundus dotalis vel alia res immobilis ab

uxore allata marito ad supportanda onera matrimonii alienari nequit, L. fundus. ff. de fund. dotal. Sic quoque rem donatam uxori propter nuptias, seu in compensationem & securitatem dotis maritus alienare, adeoque nec vendere potest aut hypothecare seu nomine hypothecæ obligare, etiam si mulier consenserit, & juri suo renuntiavit; eaque venditæ competit mulieri in rem actio, seu utilis rei vindicatio. Auth. sive à me. C. ad SC. Pellegan. Pirh. h. t. num. 41. Wiestner. num. 74. Nisi jurasset se suæ renunciacioni non contraventuram, ut Wiestner. citatis C. cum contingat. de jurejur. & c. licet. eod. in 6. Vel nisi post exactum biennium uxor denuo consenserit alienationi, & quidem eo consensu in scriptis dato, sintque in bonis mariti res alia, quibus indemnitati mulieris sufficienter cautum sit. cit. Auth. & Auth. ut immobiliæ ante nuptial. donation. §. & sancimus. coll. §. ejusmodi autem geminatum consensum intervenisse, ex lapsu 30. annorum, quibus mulier non contradixit, neque rem donatam propter nuptias repetivit, præsumitur. Arg. c. pervenit. h. t. Pirh. loc. cit. citans Mascard. de probat. concil. 371. num. 92. quemadmodum istiusmodi solemnitates extrinsecas ad alienationem necessarias intervenisse & tali temporis lapsu rectè præsumi ait Abb. in cit. c. pervenit. n. 7.

*Quest. 275. Num res hypothecata vendi possit?*

**R** Esp. Res in hypothecam tradita vendi potest ab eo, qui eam in pignus dedit, dominiumque illius unà cum hoc onere ei inhærente transferri in emptorem, nisi adjectum esset pactum de ea non alienanda. l. 7. §. fin. de distract. pignor. Covar. l. 2. var. resol. c. 15. num. 3. Tiraquell. de retract. convent. §. 3. gl. 1. num. 6. quos citat & sequitur Struv. in ff. de contrab. emp. th. 26. lit. 2. & ibidem Muller. qui tamen lit. 2. addit, excutiendum tertium possessorem hypothecæ, nisi prius debitoris bona excussa sint juxta Auth. hoc ita C. de pignor.

*Quest. 276. An & qualiter quilibet Condominorum ejusdem rei partem suam vendere possint?*

**R** Esp. Quavis de sua parte regulariter quemlibet condominorum quandoque disponere, adeoque & eam vendere, posse juxta l. 1. & 2. C. commun. divid. & l. 68. pro socio. idque etiam socio invito, regulam esse dicat. Muller. ad tit. de contrab. emp. th. 26. lit. 2. cum Struv. citans pro eo Perez. in Cod. cit. tit. & c. Nihilominus aliquem ex pluribus condominis certam, quæ demonstrari possit rei communis pro indiviso partem alienare non posse, eò quòd solus non sit dominus certæ partis in re communi, sed singuli condominorum æquale jus obtineant in unaquaque rei communis parte, asserit Idem cum Befold. conf. 49. num. 3. & c. etiam partem suam pro indiviso condominis vendere non prohibeatur. l. 13. §. 17. ff. de act. empti. cit. l. 68. ff. pro socio. l. 1. & 2. C. commun. divid. ut Mull. citatis Mynsing. Gratian. & c. Sed neque, dum aliàs potest suam partem ex re communi vendere etiam aliis, poterit adhuc eidem imponere servitutum. l. 6. §. 1. ff. commun. divid. Mull. loc. cit. Fiscum quoque vendentem rem communem posse ex privilegio sibi competente rem pro modica parte suam, & ita communem in solidum distrahere, salva

tamen manente parte pretii condomino juxta l. 2. C. de comm. rer. alien. & L. unic. C. de vendit. rer. fiscal. habet Muller. L. cit. lit. v. vide de his pluribus legistas ad tit. comm. divid.

*Quæst. 277. Quæ sint præterea, quæ vendi nequeant ex speciali ratione, aut etiam certis personis?*

1. **R**esp. primò: Vendi prohibentur ratione scandali orituri emptori, dum re empta abusus est ad peccatum, de Lugo. cit. d. 26. f. 2. num. 19. Addens, quòd nihilominus in eo casu venditio sit valida, & pretium à venditore retineri, imò ab eodem re tradita exigi possit ab emptore, si res venditori non restituatur.

2. Resp. secundò: Prohibetur quoque venditio veneni mali, hoc est, quòd nullo modo adjectione alterius materiæ usui nobis esse potest: Secus est de veneno, quòd mixtum aliis nocendi naturam deponit, prò ut statuitur. L. quod sape. §. 2. ff. de contrab. empt. Nihilominus licet venena quædam in usum quòque bonum adhiberi possint, ob peri-

culum tamen abusus quibuslibet indifferenter hominibus, notis & ignotis, pueris, fatuis, ineptis, & contra quos est præsumptio nocendi, vendi prohibetur à pharmacopolis, & in Rebus publicis bene constitutis plures salutares iis præscribuntur ordinationes circa hanc veneni venditionem servanda. de quibus videri potest. Muller. l. c. Th. 27. lit. n.

3. Resp. tertio: Prohiberi etiam possunt & solent quandoque merces certæ, quarum aliàs commercium licitum est, ne exportentur ad externos illisque vendantur, quæ ex inde dicuntur contrabanda. quòd nomen unde derivetur, vide apud Muller. l. c. lit. p. Sic etiam Christiana mancipia Judæis & hæreticis vendi prohibentur. L. unic. C. ne Christian. mancip. & ibi Brunnem. Sunt & multa alia, quæ legibus civilibus vendi prohibentur, de quibus vide Azor. Tom. 3. l. 8. c. 3. quorum tamen omnium prohibitio non videtur amplius esse in usu. Licet autem venditio aut delatio armorum & aliorum ad Christiani nominis hostes sit prohibita in Bulla Cænæ talisque prohibitio sit in usu, putat tamen de Lugo loc. cit. num. 20. eam non esse inviolabilem.

## CAPUT QUARTUM.

De

### Pretio Rerum Venalium.

*Quæst. 278. Quid sit pretium & in quo consistat?*

1. **R**esp. ad primum: Pretium tamen si latè sumatur pro omni eo, quòd alicui datur in compensationem vel remunerationem alicujus ab alio accepti vel præstiti. Arg. l. 37. ff. de minor. l. 29. §. 2. ff. ad Leg. Jul. de adult. atque ita etiam, quòd datur in causa transactionis, pretium dicatur. l. 6. §. 3. ff. de his qui infam. not. Quin & merx, quæ in contractu permutationis pro merce datur, in hac latissima significatione dici possit pretium. Strictè tamen sumptum, pro ut est substantiale constitutum contractus emptionis & venditionis (qui quia olim in usu non erat, dum tantum contractus permutationis exercebatur, nullum quoque pretium constitutum erat. Aristotel. 1. politic. c. 6. & l. 1. ff. de contrab. empt. Castrop. tr. 33. d. 5. p. 2. num. 1.) est illud, quòd in emptione ex parte emptoris pro re seu merce venali promittitur. Sumitur ex §. 2. Inst. h. t. Lauterbach. in ff. h. t. §. 28. Dicitur primò: illud: intelligendo per hoc non mercem (quia cum merx pro merce datur, est alius contractus, nempe permutationis, etiam si contrahentes emptionem nominent; cùm partes non possint mutare contractuum substantiam Lauterbach. loc. cit.) sed aliquid, quòd jure gentium inventum, ex publica autoritate valorem habens, quò reliqua omnia comparari possunt. Castrop. loc. cit. Unde etiam pretium non dicitur æstimatione, ut Castrop. sed potius illud, quo res vendenda æstimatur. l. 16. ff. de pignor. ut Lauterbach. l. c. Dicitur secundò: quòd promittitur: non enim requiritur ad essentiam contractus emptionis, ut illico detur seu solvatur pretium, sed sufficit promitti. l. 2. h. t.

2. Resp. secundò: Consistit pretium in num-

mis seu pecunia. l. 1. ff. h. t. ubi etiam pecuniæ origo narratur. Lauterbach. l. c. Muller. l. c. lit. a. Siquidem illud, quòd tanquam instrumentum stabile commutationum & commerciorum, etiam inter longe distitos exercendorum, & loco rerum aliarum in permutationibus adhiberi solitarum, deportatu de loco in locum sæpe difficultum deservire debebat, tale esse debebat ut facilem sui & commodum usum præberet, quòdque homines communi quadam opinione & consensu adamarent, cujusque æstimatione publica autoritate constituta omnem in negotiationibus contentionem dirimeret, quale quid est pecunia. de quo vide Aristotel. l. c. Unde jam etiam cum Mantic. & aliis deducit Lauterbach. §. 41. quòd, si quis pro re promitteret pecuniam à Principe reprobata, non fore emptionem, sed si accederet traditio, innominatum contractum; eò quòd nummus sit materia habens certam & publicam autoritate impostam æstimationem, quæ valor seu bonitas extrinseca dicitur, sine qua subsistere nequit, adeoque nec habere rationem pretii. Et quidem consistit pretium in pecunia numerata, seu nummis ad numerum solvendis. cit. l. 1. ff. §. 2. Inst. h. t. AA. cit. Quare dum appenditur aurum in certo pondere. V. g. Duæ uncie pro merce, non tam pretii quam mercis loco censetur, & non dicitur emptio, sed permutatio. Lauterbach. loc. cit. cum Maul. tr. de emp. & vendit. tit. 4. à num. 17. Quòd si verò res & pecunia simul pro merce promittitur animo contrahendi emptionem. V. g. pro equo bos & 20 Imperiales, contractus sustinetur tanquam emptio & venditio, & res instar additamenti habetur, & in partem pretii venit. Arg. l. 6. §. 1. & l. 21. §. 4. ff. de A. E. V. Lauterbach. loc. cit. §. 39. citatis Mantic. de tac. & ambig. convent. l. 25. tit. 2. à n. 2. Carpzov. p. 2. conf. 32. def. 15. Mudæ. ad l. 7. §. 1. & l. 37. ff. h. t. num. 9. & c. Idque etiam si res excedat